

SOLIDAGRO CAMPAGNEDOSSIER

bpost
PB-PP|B-00043
BELGIE(N)-BELGIQUE

STEUN HET BOERENVERZET TEGEN LANDROOF!

**BOEREN TROEF!
TEKEN DE PETITIE
OP SOLIDAGRO.BE**

AFGIFFTEKANTOOR GENT X | 1 P209494 - VU: JAN VANHUYSE, MERCATORSTRAAT 81, 9100 SINT-NIKLAAS

SOLIDAGRO
Oogst samen met boeren in het Zuiden

Inleiding	3
Onrecht definiëren	4
Landroof in de Filipijnen	5
Mijnbouw in de Filipijnen	6
Case 1, Benguet. Mijnbouw in Itogon	11
Case 2, Lepanto. Mijnbouw in Madayman	13
Plantages in de Filipijnen	16
Case 3, Dole. Plantages in Mindanao	18
Landroof: globaal probleem	20
De nooit aflatende jacht op grond	20
Landroof in West-Afrika	20
Op de CAP van de landbouwer	21
Goedkoop Oost-Europa	22
Mijnbouw in Duitsland	22
Niemand ontsnapt de dans	23
Landbouwers, verenigt u!	23
Het kan anders	24
De kracht van verlichte politiek	24
Het Cubaanse voorbeeld	24
Solidariteit met boeren	25
Wat kunnen wij doen?	26
Besluit: Landroof moordt	28
Bijlage: Scrap the Mining Act Network!	29
Lijst met afkortingen	30
Eindnoten	31

De honger naar grondstoffen is onstilbaar, het is één van de grootste globale uitdagingen van de 21ste eeuw. In combinatie met de gekende honger naar winst en daarmee gepaard gaande onrechtvaardige machtsverhoudingen zien we de voedselzekerheid van arme boerengezinnen in het Zuiden verminderen.

Solidagro werkt samen met partnerorganisaties in Boliviaë, West-Afrika en de Filipijnen die allen werken aan het verbeteren van de voedselzekerheid van boeren in verafgelegen gebieden. Basisbewegingen, die het verdienen om ondersteund te worden. Als we hen bevragen over de problemen waar zij mee te kampen hebben, erkennen ze unaniem dat één probleem steeds urgenter wordt: landroof. Naast gebrek aan middelen, klimaatsverandering, corruptie, en een onrechtvaardig economisch handelssysteem is landroof een belangrijk fenomeen dat boeren het leven bemoeilijkt.

Dit is het achtergrond dossier van de campagne *Boeren troef. Steun het verzet tegen landroof!*. Het omvat vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk bekijken we wat landroof betekent, welke doelen dit dient. In het tweede hoofdstuk focussen we op de situatie in de Filipijnen. We gaan dieper in op de problematiek van mijnbouw en plantages aan de hand van cases en getuigenissen. Dit onderdeel werd gerealiseerd met de steun van de Provincie Oost-Vlaanderen, die sinds 1994 de werking van onze Filipijnse partner CDPC ondersteunt. Het derde hoofdstuk zoomt in op wat er in de rest van de wereld gebeurt. Hoofdstuk vier omvat goede praktijken van staten die er in slagen om een alternatief landbouw-, voedsel- en handelsbeleid te voeren. In het laatste hoofdstuk eindigen we met wat wij kunnen doen als mens, burger en consument, en waarom we een petitie ondersteunen om de Philippine Mining Act van 1995 te schrappen.

Veel leesplezier!

Jan Vanhuyse, Campagnecoördinator

We vinden het belangrijk om contact met de boeren te behouden. Daarom werken we samen met lokale ngo's en coöperaties en hebben we personeel ter plaatse dat de voedselzekerheidsprogramma's opvolgt.

Alle afkortingen zijn opgelijst in een bijlage achteraan het dossier. Meer weten over Solidagro en de campagne *Boeren Troef. Steun het verzet tegen landroof!* Surf naar <http://www.solidagro.be>, volg ons op facebook, of kom ons opzoeken op één van onze activiteiten.

Vandaag zijn we met zeven miljard mensen op aarde, volgens de Verenigde Naties zijn we over 25 jaar met negen miljard¹. Deze bevolkings- en stedengroei gekoppeld aan een stijgende levensstandaard, welvaart en consumptiepatroon zorgt voor een stijgende vraag naar (minerale) grondstoffen en voedsel. De honger van opkomende economieën, zoals de BRICS-landen, is groot. Om die nieuwe middenklasse te kunnen blijven voorzien van voedsel, energie, en luxeartikelen is grond nodig. Veel grond. Veelal wordt deze grond afgenomen van kleinschalige boeren die er voor hun levensonderhoud van afhankelijk zijn. Laat ons eerst even één en ander definiëren.

LANDROOF, WAT?

Landroof is een aloude begrip dat doorheen de geschiedenis niet weg te denken is. Er zijn talloze waardevolle definities te vinden, in dit dossier kiezen we voor een definitie geformuleerd door het Philippine Network for Food Security Programs (PNFSP), een partner van Solidagro.

“Landroof is het wegnemen van grond die verbouwd wordt door kleine boeren, vaak met legale of illegale hulp van de ‘overheid’. Dit met het oog op herbestemming van deze grond voor commerciële en industriële doelen, uitgebaat door grote (buitenlandse) bedrijven. Betrokkenen worden niet correct geraadpleegd, gecompenseerd of een degelijk alternatief wordt niet voorgesteld. Leugens, intimidatie of moorden tegen arme boeren en activisten worden ingezet om het doel te bereiken”².

Het PNFSP baseert deze definitie op de vele ervaringen met boeren in de Filipijnen. Solidagro kiest ervoor om deze definitie te hanteren in haar Noordwerking de komende jaren. In dit dossier gaan we dieper in op landroof en meer bepaald mijnbouw en plantages. Dit zijn jammer genoeg niet de enige vormen van landroof die te onderscheiden zijn. (zie kader)

MIJNBOW, WAT?

Mijnbouw is de ontginning van minerale grondstoffen. We onderscheiden verschillende soorten mijnbouw. Er is groot-schalige, industriële mijnbouw die door grote bedrijven wordt georganiseerd en er zijn kleinschalige, artisanale vormen van mijnbouw die doorgaans door inheemse volken worden uitgevoerd. We zullen aantonen dat de eerste vorm de grootste en meest verwoestende gevolgen heeft voor mens en milieu. Naast verschillen in schaalgrootte en werkwijze is er een onderscheid tussen openluchtmijnbouw en ondergrondse mijnbouw.

PLANTAGES, WAT?

Met plantages bedoelen we in dit dossier grootschalige, industriële, monoculturele landbouw gericht op export. Deze landbouwmethode is uitputtend voor de bodem en afhankelijk van chemische inputs. Ze vernietigt de micro-organismen in de bodem en vermindert de biodiversiteit. Het landbouwproces is sterk gemechaniseerd waardoor het minder arbeidsintensief is, maar veel energie vereist. De plantages worden bijna altijd uitgebaat door grootgrondbezitters of grote bedrijven.

Ook bijvoorbeeld **megadammen**, bedoeld om gebieden (vaak eigendom van buitenlandse investeerders) te irrigeren of elektriciteit te genereren, leiden vaak tot landroof.

“We zijn niet tegen dammen, wel tegen de bouw van megadammen die lokale gemeenschappen dwingen hun grond te verlaten.” (Medewerker Bayan Panay, progressieve organisatie in Panay, Calinog, Iloilo, 28/05/2015)

“Wanneer de megadam er komt, verdwijnt ons dorp. Zowel mijn grond als mijn huis zullen onder water staan. Ik heb geen uitzicht op een goede relocatie en ik geloof niet in een goede compensatie.” (Lilibeth Gimong, Calinog, Iloilo, 28/05/2015)

“Onze enige optie is ons te verenigen. We kunnen enkel strijden voor behoud van ons land.” (Teresita Luza, Calinog, Iloilo, 28/05/2015)

Getuigenissen verzameld door Lotte Goossens en Michiel Ouvry, 28/05/2015, vrijwilligerswerk 2015.

In dit hoofdstuk vertrekken we vanuit het nationale Filipijnse beleid om een beeld te krijgen van de context waarin de mijnbouw en plantagelandbouw zich situeren. We eindigen telkens met concrete casestudies, die we zelf in beeld hebben kunnen brengen. Voor wat mijnbouw betreft kiezen we ervoor om de Cordillera te documenteren. Voor de plantagelandbouw komt de casestudie uit Mindanao, het grootste zuidelijke eiland.

DE FILIPIJNEN – SITUERING

De Filipijnen bestaan uit 7107 eilanden, waarvan er 860 bewoond zijn. Het land beslaat in totaal zo'n 30 miljoen hectare landmassa, dat is 9 keer de oppervlakte van België.

Er zijn vandaag 102 miljoen Filipijnen, waarvan zo'n 10% het land verlaten heeft om elders in de wereld te gaan werken. Inheemse bevolkingsgroepen tellen 14% van de totale bevolking, dit zijn 15 miljoen mensen. Het gaat om ongeveer 110 etnische groepen verspreid over 50 (van de 78) provincies. Ze leven en werken op 5 miljoen hectare land, dit is 17% van de totale Filipijnse landmassa. Inheemse volkeren leven en werken praktisch altijd op voorouderlijke gronden, dit zijn de gronden die hun voorouders bewerkten. Het begrip 'landbezit' is hen veelal vreemd. Het simpele feit dat hun ouders, grootouders en voorouders er leefden en werkten is voor hen voldoende bewijs voor het recht op deze gronden. Vaak zijn het ook niet zomaar gronden, het is heilige grond, ze leven ervan, ze nemen ervan en geven eraan, ze begraven hun doden erin. Ze zijn één met de bodem en de natuur.

DE FILIPIJNEN – EEN KORTE GESCHIEDENIS

In 1571 worden de Filipijnen een kolonie van Spanje. Alle gronden worden eigendom van de Spaanse Kroon. In 1898, na de Spaans-Amerikaanse oorlog, worden de Filipijnen door de revolutionaire beweging onafhankelijk verklaard. De Verenigde Staten komen echter tussen en kopen het land over van voormalige kolonisator Spanje, ondanks fel en soms bloedig verzet van de Filipijnse bevolking tegen de Amerikaanse onderdrukking. Het duurt nog tot 1946 om formeel onafhankelijk te worden. Amerika blijft echter een grote machthebber wegens hun hulp bij de heropbouw na de oorlog. De wederdienst bestaat uit jaren vrije handel tussen de staten, het recht om 99 jaar militaire basissen te handhaven met volledige zeggenschap over dit grondgebied én gelijke rechten voor Amerikaanse en Filipijnse staatsburgers met betrekking tot exploitatie van natuurlijke rijkdommen. Deze 'gelijke' rechten zijn echter niet wederkerig.

Tijdens de dictatuur van president Fernando Marcos (1965-1986) wordt een belangrijk Presidentieel Decreet (PD) ingevoerd dat een grote invloed heeft op landeigendom in de Filipijnen. Dit verklaart dat alle grond met een hellingsgraad van meer dan 18% staats eigendom wordt. Daarenbo-

ven beschouwt de overheid vandaag alle land waarvoor geen eigendomstitels zijn uitgereikt als publieke grond, en dus staats eigendom. Hieronder valt ook zo goed als alle grond van de inheemse bevolking waarvoor geen eigendomstitels bestaan. Om hier een antwoord op te bieden werd de IPRA aangenomen in 1997. De Indigenous Peoples Rights Act (IPRA) laat toe dat mensen en bedrijven, aan de hand van geldige eigendomsdocumenten, hun Prior Rights kunnen laten gelden. Een Prior Right is voorbehouden aan de prioritaire rechthebbende en wordt bewezen door het voorleggen van eigendomsaktes en landtitels. De meeste boeren hebben echter geen grond of grondtitels en beschikken ook niet over de middelen, taal en kennis om die te bekomen. Als ze die wel kunnen verwerven, bijvoorbeeld dankzij de IPRA, worden ze vaak overbluft door eigendomsdocumenten van bedrijven die ouder zijn dan 1997.

Inheemse gemeenschappen die via de IPRA een Certificate for Ancestral Domain Title (CADT) verkrijgen, verliezen dan weer hun zeggenschap over de grond aan de National Commission on Indigenous Peoples (NCIP, cfr. infra) die in naam van de CADT-houder contracten kan aangaan met investeerders. De CADT staat ook toe dat grond opgedeeld wordt onder individuele leden van een stam en daarna verkocht wordt aan derden.

MIJNBOW IN DE FILIPIJNEN

PHILIPPINE MINING ACT

De Philippine Mining Act van 1995 is de meest recente wet die mijnbouw in de Filipijnen reguleert. Deze wet laat toe dat grote internationale mijnbouwbedrijven investeringen kunnen financieren met 100% buitenlands kapitaal. Dit betekent dat buitenlandse bedrijven volledige zeggenschap kunnen verkrijgen over een gebied zonder rekening te moeten houden met anderen, zoals de overheid of de lokale bevolking. Volledige zeggenschap houdt in: de volledige beschikking over alle aanwezige natuurlijke rijkdommen, het vrij gebruik van de toegewezen grond (voor extractie), aanwezige waterbronnen en houtvoorraden. Waterbronnen worden door de bedrijven niet enkel gebruikt voor huishoudelijke doeleinden, maar ook voor het opwekken van energie en het uitvoeren van mijnbouwactiviteiten. Ook op fiscaal vlak worden internationale mijnbouwbedrijven bevoordeeld door de Mining Act van 1995. Zo worden ze vrijgesteld van bepaalde belastingen gedurende de eerste vijf jaar van hun operaties in de Filipijnen.

'As long as there are minerals, there will be mining' (Eustaquio Bersamin, gouverneur Abra). In de Filipijnen wordt zowel aan grootschalige als aan kleinschalige mijnbouw gedaan. Grootschalige mijnbouw kan echter een vernietigende kracht hebben en verrijkt vaak enkel een kleine elite of buitenlandse bedrijven. Ook wordt veel aan kleinschalige mijnbouw gedaan. Deze kan in bepaalde gevallen bijdragen tot ontwikkeling van de samenleving, maar heeft nood aan sterke regulering.

Lotte Goossens & Michiel Ouvry, 04/06/2015, vrijwilligerswerk 2015.

De Mining Act van 1995 specificeert drie vormen van concessies die de overheid kan toekennen aan bedrijven of andere entiteiten. Een 'Exploration Permit' (EP), een 'Mineral Production Sharing Agreement' (MPSA) en een 'Financial Technical Assistance Agreement' (FTAA). Het grootste verschil zit in de mate van autonomie van het mijnbouwbedrijf ten opzichte van alle belanghebbenden, inclusief de overheid.

Solidagro's partnerorganisaties in de Filipijnen lanceerden een petitie om hun eis, de afschaffing van deze Mining Act, kracht bij te zetten. Solidagro ondersteunt deze petitiecampagne en wil zoveel mogelijk handtekeningen verzamelen.

HOE IS DE SITUATIE NU?

De Filipijnse overheid raamt de oppervlakte mineraalrijke bodem op 9 miljoen hectare, dit is 30% van de totale landoppervlakte. Het merendeel van de mineraalrijke bodems bevindt zich op de voorouderlijke gronden van inheemse volkeren.

Katribu, een nationale politieke partij die opkomt voor de rechten van de inheemse bevolking, heeft de situatie ter plaatse grondig bestudeerd. Onderstaande tabel geeft weer hoeveel concessies zijn toegekend (september 2013)³. Deze tabel geeft echter niet weer hoeveel aanvragen er lopende zijn en toont dus slechts het topje van de ijsberg.

	TOTAL APPROVED	IN IP AREAS
Exploration Permits (EP)	61 253,696.34 has	23 69,253.80 has
Mineral Production Sharing Agreements (MPSA)	339 602,012.34 has	148 363,267.56 has
Financial and Technical Assistance Agreement (FTAA)	6 108,872.45 has	5 99,284.21 has

Exploration Permit (EP) is nodig om te onderzoeken of er mineralen in de grond aanwezig zijn.

Mineral Production Sharing Agreement (MPSA) is een concessie waarmee het bedrijf, zonder de site te bezitten, toch mineralen kan exploiteren. Door middel van taksen betaalt ze een deel van de winst aan de overheid.

Financial Technical Assistance Agreement (FTAA) maakt de weg vrij voor 100% buitenlandse controle over mijnbouwactiviteiten voor vernieuwbare exploitatieperiodes van 25 jaar. De mijnbouwbedrijven krijgen een vrijstelling van belasting voor vijf tot acht jaar, 100% gratis uitvoer van kapitaal en winst, zijn vrij van onteigening en taksen op import en hebben recht op gebruik van water en hout.

"De Filipijnen zijn gericht op export en afhankelijk van import. Zelfs voor een simpele naald zijn we aangewezen op invoer uit het buitenland!"
Jane, directeur CDPC.

Interview Jane, Cordillera, 22/04/2015.
Dienstreis april/mei 2015.

"Onze bergen zijn uitgehold" Mme. Flora, CDPC/Gabriela
Interview Mme. Flora, Cordillera., 24/04/2015.
Dienstreis april/mei 2015.

VAN AANVRAAG TOT MIJNBOW

Een bedrijf dient een aanvraag in bij het Mines and Geosciences Bureau (MGB), onderdeel van het departement van Leefmilieu en Natuurlijke Hulpbronnen (DENR). Zij is de verantwoordelijke afdeling voor het toekennen van een EP, een MPSA of een FTAA. In elk van de gevallen moet de goedkeuring gevraagd worden aan de dorpen die onderwerp zijn van de potentiële activiteiten. Het dorpsbestuur consulteert de lokale gemeenschappen en koppelt terug.

Het proces van consultatie is gekoppeld aan het recht op de Free Prior and Informed Consent (FPIC). Dit betekent dat alle leden van de betrokken gemeenschap moeten geïnformeerd worden over de gevolgen van de activiteiten op hun leven: voedsel, gezondheid, inkomen, werk, milieu, onderwijs en verandering van sociaal weefsel. Op basis van die informatie stemt de gemeenschap al dan niet in met de geplande mijnbouwactiviteiten.

Een belangrijke speler binnen dit proces is de National Commission on Indigenous Peoples (NCIP). Zij werd opgericht in 1997, onder andere om erover te waken of het proces van FPIC correct verloopt. Het kwam er omwille van de eis van de inheemse volkeren om hun land veilig te kunnen stellen en de erkenning van hun recht om eigen keuzes te maken. Het NCIP is een Filipijns overheidsagentschap, direct afhankelijk van het presidentieel kantoor. Deze commissie bestaat uit 7 leden, allen met inheemse roots, gekozen door de Filipijnse regering.

"In de praktijk gebeurt dit allemaal niet zoals het hoort. De MGB, NCIP en andere overheidsinstanties verdedigen harder de belangen van de bedrijven dan van de bevolking. Vele consultaties worden gebrekkig uitgevoerd of met onvolledige informatie. De gemeenschap wordt niet gevraagd te stemmen, of ze weten niet de details waarover ze stemmen."

Hans Schaap, landenvertegenwoordiger Solidagro in de Filipijnen.

In de loop van de jaren kwam er ook meer en meer oppositie vanuit de lokale overheden die de gevolgen van (grootschalige) mijnbouw ondervonden. Vele lokale overheden keerden zich als gevolg hiervan tegen grootschalige mijnbouw, waaronder Davao City als meest recente. Als antwoord hierop heeft de nationale overheid in 2012 met Executive Order No. 79 alle inspraak door de lokale overheden inzake mijnbouwvergunningen en -praktijken verboden.

IN HET BELANG VAN DE POLITIEKE ELITE

De Filipijnse regering zet in op mijnbouw als motor voor de economie. Het MGB schat dat de mijnbouwindustrie jaartijks vijf miljard dollar kan opleveren voor de schatkist. Het levert effectief heel wat op voor Filipijnse politieke elites en bedrijven, maar niet iedereen wordt er beter van. Ibon, een Filipijnse organisatie die onderzoek doet voor een meer sociaal rechtvaardige samenleving, doorpikt graag een paar van de mythes die bestaan over mijnbouw in de Filipijnen⁴.

Mythe 1: Mijnbouwinvesteringen leiden tot economische groei

De Filipijnse mijnbouwindustrie is geliberaliseerd. Importtarieven en -taksen op goederen en diensten zijn laag tot onbestaande. Tegelijkertijd worden er aantrekkelijke voordelen geboden om investeerders aan te trekken.

De Mining Act van 1995 zorgt ervoor dat de Filipijnen hun patrimonium uit handen kunnen geven ten voordele van de geliberaliseerde mijnbouwindustrie. De mogelijkheden voor investeerders zijn groot: vrijstelling van belasting, kredieten op taksen voor ruw materiaal en voorraden, criminaliseren en onderdrukken van handelingen die mijnbouwoperaties hinderen, exporteren van alle winsten naar het land van herkomst, het kunnen aftrekken van nettoverliezen van de inkomstenbelasting. Dit alles betekent dat alle bedrijfsrisico's, ongeacht de oorzaak, gedragen worden door de Filipijnse bevolking, via de overheid.

* Zie bijlage 1: Scrap the Mining Act Network

Mijnbouw in de Filipijnen is gericht op extractie en export, er komt zo goed als geen verwerking in het land zelf aan te pas. De bijdrage van mijnbouw tot de economie wordt gemeten aan de hand van de bijdrage aan het Bruto Nationaal Product. Dit cijfer was in de periode 2001-2011 nooit hoger dan 1%. Mijnbouw telt voor het kleinste aandeel van de industriële sector en voor het op een na kleinste aandeel in de hele Filipijnse economie. De Mining Act van 1995 stelt dat bedrijven een Environmental Compliance Certificate (ECC) moeten hebben. Dit is een certificaat dat kan verkregen worden door een bijdrage, 10% van de totale projectkost, aan een fonds voor milieubescherming en -herstelling. Het staat in voor bijvoorbeeld de heraanplanting van mangroves, vernietigd door de mijnbouw. Meestal worden deze bijdragen niet betaald, net zo min als de projecten worden opgevolgd door de overheid.

Mythe 2: De Filipijnen hebben een van 's werelds grootste staatsbelangen in de mijnbouwindustrie

Vanuit het principe van zelfbeschikkingsrecht van een staat is het krijgen van een eerlijk aandeel van de inkomsten uit mijnbouw vanzelfsprekend. In de Filipijnen maakt de overheid daar amper gebruik van, ze haalt als eigenaar van de grond niet genoeg voordeel uit de minerale rijkdom van het land.

"We zijn niet tegen mijnbouw. We zijn wel tegen destructieve activiteiten die mensen zachtjes vermoordt, ten voordele van hun eigen winstbelang. They are killing us softly."

Interview Zuster Estrella, Mindanao, 03/05/2015. Dienstreis april/mei 2015.

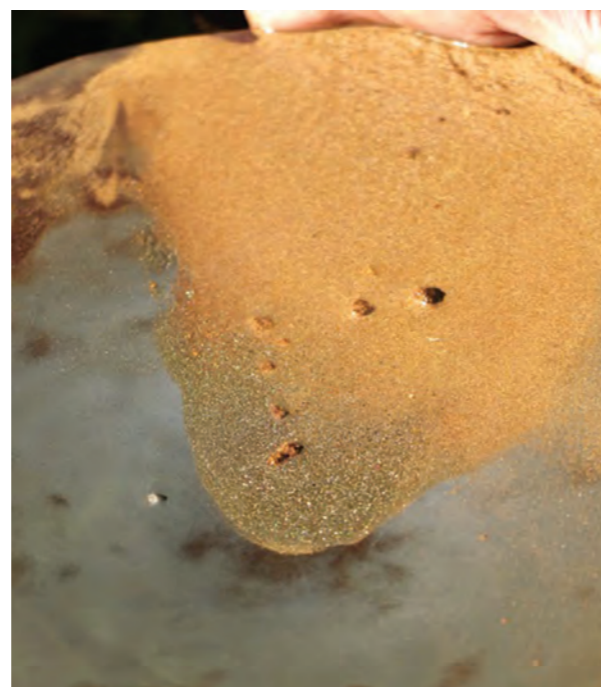
De Mining Act van 1995 laat de overheid toe om bedrijven mijnbouwconcessies te geven in de vorm van MPSA of FTAA. Slechts in het eerste geval krijgt de overheid een aandeel in de winst; er wordt een taks van 2% op het ruw materiaal geheven, gebaseerd op de actuele marktwaarde van elke mijnsite. Daarnaast moeten de bedrijven een bijdrage leveren aan een fonds voor sociale ontwikkelingsprogramma's, krijgen de inheemse gemeenschappen 1% van de opbrengst uit ruw materiaal en krijgt de overheid een bijkomende 5% van de opbrengst uit ruw materiaal indien vooraf bepaald.

Volgens The Chamber of Mines, een overkoepelende organisatie binnen de Filipijnse mijnindustrie, staat de Filipijnse overheid bovenaan de lijst van landen die delen in de winst door mijnbouw. Dit terwijl een vergelijking van mijnbouw-taksen tussen verschillende staten toont dat de Filipijnen een land zijn waar de laagste bedrijf-taksen worden geheven en een 5-jarige vrijstelling van taks geldt. Daarbovenop komt dat de

taksen die worden geheven gelijkgesteld zijn voor alle mineralen, dus ook diegene die belangrijk zijn voor eigen gebruik en het beschermen van de lokale economie⁵.

Mythe 3: Mijnbouw genereert meer jobs

De mijnbouwindustrie en de overheid beweren dat er veel jobs worden gecreëerd door de mijnbouwactiviteiten. Het werkgelegenheidscijfer voor mijnbouw bedraagt echter gemiddeld (2001-2011) 0.57%⁶. Aan de basis van dit lage percentage liggen verschillende oorzaken. In tegenstelling tot kleinschalige mijnbouw is grootschalige mijnbouw minder arbeidsintensief. De extractie van mineralen gebeurt aan de hand van explosieven, trucks, bulldozers en andere grote machinerie, waarvoor minder manuele arbeid nodig is. In de mijnbouwindustrie zijn de technische, administratieve en kaderfuncties meestal voorbehouden voor hoog opgeleide krachten. Vaak is echter de lokale bevolking hiervoor niet voldoende geschoold en worden personen gerecruteerd in het buitenland. Voor de beperkte manuele arbeid die moet worden uitgevoerd, wordt beroep gedaan op lokale krachten. Zij krijgen meestal een contract van bepaalde duur dat op elk moment door de werkgever kan worden stopgezet. Deze contracten bieden geen enkele werkzekerheid of sociale bescherming⁷.

Goudpan voor winning van goud via kleinschalige mijnbouw

** Solidagro creëerde in samenwerking met de stad Sint-Niklaas een tentoonstelling rond sociale bescherming en de barre omstandigheden voor contractwerkers in de mijnbouwindustrie in de Filipijnen.

GEVOLGEN VOOR LAND EN VOLK

De verrijking van de politieke elites en bedrijven is duidelijk, de voordelen voor de bevolking zijn dat minder. De meest zichtbare gevolgen op een rijtje.

Gevolg 1: Vervuiling en vernietiging van waterbronnen

Mijnbouwactiviteiten gaan gepaard met nood aan gigantische volumes water. Voor 1 gram zuiver goud is 35000 liter zoet water nodig. Voor één gouden ring wordt 20 ton mijnafval geproduceerd. Eén grote goudmijn levert 300.000 ton erts per dag. Eén kilogram goud is goed voor 13.000 kg CO₂ uitstoot, dat komt overeen met 89.000 km rijden met een gemiddelde personenwagen⁷.

"Grond zonder waterbron is niets waard"
Bello Julías, boeren-leider Madaeman (Mankayan, Lepanto)

Interview Bello Julías, Cordillera, 22/04/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Voor de verwerking van mineralen worden giftige stoffen, zoals cyanide, gebruikt die met het rivierwater weggespoeld worden. Dit heeft een degradatie van de rivieren en waterbronnen tot gevolg. De reactie van de zware metalen die in aanraking komen met water en zuurstof tast de fauna en flora aan.

Gevolg 2: Vernieling van het ecosysteem en milieurisico's

Het ecosysteem en milieu worden vernield door het vrijkomen van zware metalen in het mijnbouwafval (rotsmateriaal) tijdens het ontginningsproces zoals lood, kwik en arsenicum, door het gebruik van chemische stoffen zoals cyanide, door het gebruik van miljoenen liters water per dag, door het vervuilde water dat wordt verzameld of geloosd in de rivier en door het stof en CO₂-uitstoot ten gevolge van het transport, machines en explosies.

Gevolg 3: Voedselzekerheid en gezondheid

De impact van bovenvermelde gevolgen op de lucht, de bodem en het water is enorm: zowel de voedselzekerheid als de gezondheid van mensen staan op het spel.

De vervuilde rivieren doen dienst als waterbron voor irrigatie, waardoor de landbouwgrond waardeloos wordt. De verspreiding van de giftige stoffen uit de rivier tasten de landbouwgewassen aan. Ook het vee dat drinkt uit de rivier en de vissen die

leven in de rivier worden ziek en sterven. De gezondheid van de mensen wordt aangetast door het drinken uit de rivier, het eten van de vissen en vee die van de rivier leven en het inademen van de giftige stoffen die zich verspreiden via de lucht.

Gevolg 4: Grondverzakking en -verschuiving

Landverschuivingen en verzinkingen van land en gebouwen zijn veelvoorkomende gevolgen van grootschalige mijnbouw. De tunnels die worden gegraven moeten groot genoeg zijn voor bulldozers en drilboren. Ook wordt in deze tunnels gebruik gemaakt van springstof om de mineralen los te krijgen uit de tunnelwanden. Dit zorgt ervoor dat de bergen hun stabiliteit verliezen en dat landverschuivingen aan de oppervlakte voorkomen. Hele gemeenschappen worden hierdoor van de kaart geveegd.

Gevolg 5: Het bouwen van dammen en krachtcentrales

De mijnbouwsector staat wereldwijd in voor 7 tot 11 % van het totale energieverbruik. Krachtcentrales en dammen worden gebouwd om de bedrijven van energie te voorzien. Hiervoor worden watervallen en rivieren ingepalmd die nodig zijn voor de landbouw en de instandhouding van het ecosysteem. De infrastructuur wordt in vele gevallen gefinancierd met Filipijns belastinggeld.

Gevolg 6: Teloorgang van het leven en de cultuur van boeren en inheemse volkeren

Boeren en gemeenschappen worden in de meeste gevallen gedwongen om zich te verplaatsen naar een andere locatie. In het beste geval wordt er een vergoeding voorzien, die niet in verhouding is met de impact van de mijnbouw op hun leven. Verhuizen betekent voor de inheemse volkeren verlies van hun roots, van hun heilige en voorouderlijke grond, verlies van de geesten van de voorouders. Niet alleen hun waarden en tradities staan op het spel, maar ook hun inkomen, hun voedselvoorziening, hun familie en sociaal netwerk. Ze moeten op een andere plaats helemaal van voor af aan beginnen. Vaak is er helemaal geen andere plaats en worden ze gedwongen om naar een stad te gaan, op zoek naar werk en een plaats om te leven.

Gevolg 7: Conflicten en criminalisering

Het verzet en de kracht van de sociale beweging, de boeren, de vissers, de arbeiders en de inheemse bevolking is groot. Het protest, maar ook alles en iedereen die een afwijkende visie op ontwikkeling heeft, wordt geïsoleerd en aangepakt via verschillende strategieën: juridische vervolging, nieuwe regelgeving en wetten, gebruik van geweld, vermoorden van activisten, het invoeren van de noodtoestand door het leger of de overheid of zelfs het ontketenen van een mediaoorlog. Dit alles met één doel: het monddood maken van kritische stemmen.

De Staat heeft voor de militaire interventies een legaal kader ontworpen, het Oplan Bayanihan (zie kader). Militarisering in de gemeenschappen uit zich in verschillende vormen:

- > De verdeel-en-heers strategie. Soldaten proberen de gemeenschappen te verdelen zodat de eenheid tussen de mensen verdwijnt. Enerzijds verzwakt dit de groep, anderzijds lokt dit onderlinge conflicten uit.
- > Intimideren van de gemeenschap. Met hun aanwezigheid willen ze tonen wie de macht in handen heeft.
- > Een relatief nieuwe strategie is de introductie van zogenaamd ontwikkelingswerk door militaire groepen (civic-military operations): het gaat om militaire interventies onder het mom van het installeren van onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid. Met andere woorden, de basisvoorzieningen die door de overheid moeten worden voorzien. Deze nieuwe strategie is een charmeoffensief waarmee ze proberen de harten van de bevolking te winnen, zodat hun weerstand tegen de mijnbouwactiviteiten verdwijnt.

“De komst van een groot mijnbouwbedrijf brengt verdeeldheid in de dorpen. Sommigen krijgen geld, anderen niet. Sommigen kunnen er werken, anderen niet. Dit tast de eenheid van de gemeenschap aan.”

Interview Lyman Awel, Lison Bagtayan, 15/06/2015. Lotte&Michiel, vrijwilligerswerk 2015.

“Wanneer de militairen in onze dorpen komen, blijven we drie dagen. Na deze drie dagen geven we de militairen de keuze: jullie vertrekken of wij vertrekken. Dan volgt een evacuatie. We laten onze huizen en school achter uit angst voor de militairen, maar ook om het doel van hun missie te bemoeilijken. Ze kunnen ons niet intimideren als we niet blijven.” Jerome Sawan, *student Alcadev*

Interview Jerome Sawan, Surigao del Sur, Mindanao, 05/05/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Gevolg 8: Mensenrechtenschendingen

Volgende mensenrechten, zoals ze in 2007 zijn vastgelegd door de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) van de Verenigde Naties, worden op regelmatige basis geschonden: het recht op water en sanitaire voorzieningen, het recht op leven en fysieke integriteit, het recht op zelfbeschikking en -voorziening, het recht op vrije beschikking over natuurlijke hulpbronnen en de vrijheid om te beslissen over eigen ontwikkeling en het recht op participatie en inspraak (landrechten en recht op voorafgaande raadpleging).

De strijd van het volk om deze rechten te bekomen, is de aanleiding voor nog meer schendingen. De Filipijnen scheren hoge toppen op vlak van mensenrechtenschendingen. Ieder jaar verdwijnen honderden mensenrechtenactivisten: velen zijn vermoord of anderen vermist.

Oplan Bayanihan is het, in 2010 door president Benigno Aquino bekendgemaakte, militaire plan van het Filipijnse leger dat moet zorgen voor de interne vrede en veiligheid in het land. Het plan wordt gekenmerkt door een ‘mensgerichte en nationaal gedragen aanpak’. Dit betekent dat ze de menselijke veiligheid, zoals economische ontwikkeling en mensenrechten belangrijk vinden, alsook het winnen van alle vertrouwen en harten. Het doel is echter controle over de bevolking en het land. Met het lanceren van de zogenaamde ontwikkelingsprojecten hoopt het Filipijnse leger om het vertrouwen van de mensen te winnen zodat zij een hefboom vormen in het winnen van de strijd tegen de revolutionaire krachten. Het ultieme doel is het uitroeien van interne gewapende bedreigingen zodat die geen gevaar meer kunnen vormen voor de stabiliteit van de staat en zodoende de veiligheid en het welzijn van de Filipijnen kan garanderen. Op basis van onze ervaringen en die van onze Filipijnse partners concluderen we dat deze operatie een oorlogsverklaring is dat staatsgeweld tegen de bevolking rechtvaardigt.

CASE 1: BENGUET. MIJNBOW IN ITOGON

In Itogon, een gemeente in de Filipijnse provincie Benguet met meer dan 55.000 inwoners, is sinds 1906 één van de grootste mijnbouwbedrijven in de Filipijnen actief, Benguet Corporation. Ze verkreeg een ‘patented claim’ en startte met ondergrondse, grootschalige mijnbouw.

In de jaren ‘80 werd overgestapt naar openlucht mijnbouw. Bij open mijnen worden de delfstoffen ontgonnen aan de oppervlakte. Deze methode wordt gezien als de ‘moderne vorm’ van mijnbouw die de nieuwste milieuvriendelijke technieken gebruikt.⁸

Afvaldammen

Toch hebben de openlucht mijnbouwactiviteiten in Itogon verstrekende gevolgen voor de omliggende dorpen en gemeenschappen. Zo zijn er drie afvaldammen aangelegd. Dit zijn dammen gevuld met afvalstoffen van het verwerkingsproces van mineralen in mijnbouwactiviteiten. Deze afvalstoffen bevatten giftige stoffen zoals cyanide.

Op verschillende niveaus vormen zij een bedreiging voor de omliggende dorpen. Vaak worden ze niet voldoende beschermd tegen instorting, en wanneer een dam instort, betekent dit dat alle afvalstoffen naar de omliggende rivieren toestromen en zo de watertoevoer vervuilen. Ook wordt het doorsijpelen in de grond niet voldoende tegengegaan. Z komen giftige stoffen via de afvaldammen terecht in het grondwater en in de omliggende rivieren.

Al is Benguet Corporation reeds jaren niet meer actief in grootschalige mijnbouw in Itogon, toch zijn de gevolgen van deze afvaldammen voor de omwonenden erg groot.

Afvaldam 1. Benguet Corporation

Benguet. Mijnbouw in Itogon: Benguet Corporation

“Een mijnbouwbedrijf met een ‘patented claim’ heeft het recht om voor onbepaalde duur in dat bepaalde gebied alle grond te ontginnen voor alle aanwezige mineralen en dit tot wanneer ‘de aarde’ alleen nog maar ‘aarde’ is.” Fernando Ampí, *boer en activist*.

Interview Fernando Ampí, Itogon, Cordillera, 23/04/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Goudwinning uit afval

Voor eind 2017 wil Benguet Corporation, via haar dochterbedrijf Balatoc Gold Resources Corporation, het Balatoc Recovery Project uitvoeren⁹. Doel van dit project is om uit de drie afvaldammen zoveel mogelijk resterend goud te recupereren. In de drie dammen samen zit ongeveer 16,7 miljoen ton afval. Per ton afval kan ongeveer 0,65 gram goud worden gevonden. In totaal zou het dus ongeveer om een hoeveelheid van 10,855 ton goud gaan. Dit project wordt onder andere gefinancierd door de Nederlandse Amsterdam Trade Bank¹⁰.

Hoewel het project op het eerste zicht een positief initiatief lijkt om zo het verlies van goud in de afvalmassa te beperken, zijn de gevolgen voor de omliggende dorpen nefast. Om dit project te realiseren moeten er een aantal stappen worden ondernomen. Een eerste stap is het opnieuw bijvullen van de dammen met giftige stoffen zoals cyanide. Deze giftige stoffen zorgen ervoor dat het resterende goud in de afvaldammen naar de bodem zinkt. Doordat grote hoeveelheden afval en giftige stoffen worden toegevoegd, moeten de dammen worden versterkt en verhoogd. Wanneer al het goud in de meren gezakt is, laat Benguet Corporation de meren leeglopen in de omliggende rivierbeddingen. Wanneer het meer op die manier is drooggelegd, kan de volledige bodem (inclusief het bezonken goud) opgescheept en opgeladen worden in trucks en naar de verwerkingsfabrieken gebracht worden om het goud te kunnen winnen.

“Een dam kan nooit alle gebruikte chemicaliën tegenhouden. Ik heb de kracht van deze chemicaliën gezien, ze zijn allesvernietigend.”

Interview Alex Lingbawan, Guina-ang, 14/06/2015. Lotte&Michiel, vrijwilligerswerk 2015.

Indien dit proces volledig wordt uitgevoerd, betekent dit volgens lokale inwoners, dat al het drinkbaar water uit de directe omgeving van de dammen zal verdwijnen en dat de gronden en het grondwater nog meer vervuild zullen raken.

Reeds in 2010 is Benguet Corp erin geslaagd geld en een vergunning te bekomen voor dit project¹¹. De eerste fase, het versterken van de dammen en het bijvullen met giftige afvalstoffen, is reeds gestart ondanks de felle protesten van de lokale bevolking. Ook aan de andere dammen, waarvoor het bedrijf dezelfde plannen heeft, wordt nu met barricades en protesten dit proces tegengegaan.

Bij het uitvoeren van het Balatoc Recovery Project wordt het voor de omliggende dorpen onmogelijk er te blijven wonen. Mensen, gezinnen en families die al eeuwen op hetzelfde land geleefd en geboerd hebben, worden op die manier verplicht een andere woonplaats te zoeken. Een nieuwe woonplaats is echter niet altijd gemakkelijk te vinden en biedt in vele gevallen geen oplossing.

Peralejo case: een onbekende eist bergen

Midden in Itogon ligt Gold Creek, een gebied waar de bewoners aan kleinschalige mijnbouw doen, los van Benguet Corporation. De mijnbouwers hebben zelf alle controle, kunnen verkopen wat ze opgraven in de mijntunnels en hoeven niets af te geven aan Benguet Corporation. Dit is dan ook een gebied dat tot voor enkele jaren door geen enkel bedrijf werd opgeëist.

Graafwerken Balatoc recovery project

Daar kwam een aantal jaar terug verandering in. Gold Creek Mining Corporation (GMC), onder leiding van Cesar Peralejo Jr., eiste dit stuk land op als zijn eigendom. In 2014 eisten ze, samen met Benguet Corporation dat alle mijnbouwactiviteiten in Gold Creek werden stopgezet onder dwang van politie en beveiligingspersoneel van GMC¹². Het gebied moest worden vrijgemaakt en de bewoners moesten het gebied verlaten. Tot nu is dit niet gelukt. GMC heeft in mei 2015 een klacht ingediend tegen het Mines and Geosciences Bureau omdat ze volgens hen haar verplichtingen om de kleinschalige mijnbouw te stoppen niet heeft vervuld¹³.

Reeds in 2011 werd door de lokale bewoners, samen met lokale groeperingen, een petitie ingediend bij de provincie Benguet. Ze eisten hun eigendomsrecht op, gebaseerd op hun rechten als inheemse volkeren over hun voorouderlijke grond (cfr. supra)¹⁴. Wanneer Peralejo en Benguet Corporation zouden slagen in hun opzet, dan worden de lokale mijnwerkers contractwerkers. Dit zou betekenen dat zij slechts 60% van hun vondsten kunnen houden en daarbij instaan voor alle kosten en risico's. 20% zou gaan naar GMC, de andere 20% naar Benguet Corporation¹⁵.

Tot op vandaag woedt deze strijd over landbezit en eigendomsstelsels tussen de kleinschalige mijnwerkers enerzijds en de grote mijnbouwgianten anderzijds. De inheemse bevolking kan in deze strijd weinig op tafel leggen aangezien ze geen officiële eigendomsdocumenten heeft van hun voorouderlijke grond, maar ook omdat alle omliggende grond reeds succesvol werd opgeëist door Benguet Corporation.

Goldcreek gebied

CASE 2: LEPANTO. MIJNBOW IN MANKAYAN

In Mankayan, een gemeente in de noordelijke Cordillera, is één van de grootste Filipijnse mijnbouwbedrijven actief, genaamd 'Lepanto Consolidated Mining Company' (cfr Lepanto). Het doet er aan winning van goud sinds 1936 en exploiteert een gebied van ongeveer 7.000 ha, bijna de helft van de totale oppervlakte van Mankayan¹⁶.

Ook Mankayan bestaat voornamelijk uit voorouderlijke gronden, bewoond door het inheemse volk, de 'Kankanaey', een volk behorende tot de 'Igorot', dat al eeuwen in de bergen van de Cordillera woont. Het zijn deze voorouderlijke gronden die in gevaar komen door de mijnbouwactiviteiten en waarvoor de lokale bevolking strijdt.

Madayman case: een strijd voor heilige grond

Voor de Igorot is hun voorouderlijke grond heilig. De Igorot zien zichzelf eerder als bewaarders, als beschermers van het land dat hun geschonken is, dan als eigenaars. Binnen de voorouderlijke gronden zijn zowat de heiligste gronden de begraafplaatsen. Het zijn 'burial grounds' waar hun voorouders een eeuwige rust genieten. Een dergelijke begraafplaats ligt ook in Mankayan, meer bepaald in Madayman, een wijk in het dorpje Tabbeo. Het stuk grond is reeds meer dan een jaar het onderwerp van een hevige strijd tussen de lokale gemeenschap, de overheid en Lepanto.

Jaren ervoor lanceert Lepanto een expansiestrategie. Ze wil binnen Mankayan zoveel mogelijk gebieden vinden waar de grootste goudaders zich bevinden om in die gebieden haar grootschalige mijnbouwactiviteiten te kunnen uitbreiden. Bovendien wil ze in diezelfde nieuwe gebieden haar huidige vergunningen (MPSA) omzetten naar een FTAA wat zou betekenen dat Lepanto kan starten met grootschalige mijnbouw en haar winst uit deze gebieden niet meer moet delen met de overheid.

Om aan mijnbouw te kunnen doen, moet Lepanto eerst en vooral een exploratievergunning krijgen. Deze vergunning kan ze enkel krijgen mits een officiële toestemming van de lokale gemeenschap (FPIC).

Wanneer bij exploratie blijkt dat er zich goudaders bevinden, moet Lepanto een vergunning voor effectieve grootschalige mijnbouw aanvragen (FTAA / MPSA), opnieuw mits goedkeuring van de geaffecteerde gemeenschap.

Zo krijgt Lepanto in 2011 een exploratievergunning voor Madayman, de heilige begraafplaats in Tabbeo. Het bedrijf had een 'Memorandum of Agreement' (MOA) verkregen van de gemeenschap. Uit getuigenissen vanuit de lokale gemeenschap

Protest in de Cordillera: Lepanto Mining Company

Een organizer sensibiliseert, organiseert en mobiliseert de bevolking met betrekking tot maatschappelijke thema's en dit op vrijwillige basis.

Madayman, Tabbeo, Mankayan

"We hebben alles geprobeerd. Alle legale wegen om Lepanto tegen te houden zijn uitgeput. Het enige wat nog overblijft, is protesten en barricades organiseren om Lepanto fysiek weg te houden van onze heilige grond." Liliane, *organizer in Tabbeo, Mankayan*.

Interview Liliane, Cordillera, 24/04/2015. Dienstreis april/mei 2015.

In Tabbeo blijkt dat het proces van FPIC echter niet inclusief en transparant is verlopen. Zo werd geconcludeerd dat het comité dat over de goedkeuring moest beslissen werd samengesteld uit leden van andere dorpen, dorpen die geen effect zouden ondervinden van de uitbreiding van Lepanto. Ook werd druk uitgeoefend door Lepanto op de leden van het comité om in hun voordeel te stemmen. Deze manipulaties zorgden ervoor dat een FPIC werd verkregen en Lepanto de vergunning op zak had om aan de exploratie van Madayman te beginnen.

Volk versus drilboor

Wanneer Lepanto in december 2011 haar materiaal op de Madayman site aanbrengt, drilboren en ander groot graafmateriaal, stuit ze op hevig protest van de lokale gemeenschap. Er worden barricades, protesten en petitieën georganiseerd en opgesteld. Er wordt onder de lokale boeren een systeem van wacht opgesteld om de Madayman site te bewaken te

“Niet alleen de heilige grond zou worden beschadigd bij het uitvoeren van mijnwerken in Madayman. Ook de watertoevoer naar twee lager gelegen dorpen zou in gevaar komen. Indien er van deze watertoevoer geen water meer kan doorstromen, kunnen de boeren in de twee geaffecteerde dorpen hun land niet meer irrigeren.” *Mme Flora, Organizer in Cordillera.*

Interview Flora Beninan, Cordillera, 24/04/2015. Dienstreis april/mei 2015.

gen de drilbooractiviteiten. Boeren kunnen zo maandenlang nauwelijks werken op hun land. Boeren stellen hun inkomen op het spel om de exploratie van Lepanto op hun heilige grond tegen te houden.

Enkele maanden na de start van dit protest wordt de ‘Save Mankayan Movement’ opgericht, een initiatief door en voor de geaffecteerde dorpen.

Naast de barricades en protesten probeert de lokale gemeenschap in dialoog te treden met de lokale gouverneur en het NCIP. Niets verandert echter de situatie en de protesten gaan door. Tot vier maal toe duikt het leger op bij barricade of protest. Verschillende demonstranten worden opgepakt en vervolgd voor schending van de Mining Act van 1995, smaad en eerroof, enzovoort.

Wat nu, Lepanto?

Begin 2013 wordt Lepanto, door het aanhoudende protest, verplicht haar materiaal te verwijderen en te stoppen met de drilactiviteiten.

Een overwinning voor de lokale gemeenschap, vindt ook Abie Anongos, de algemeen secretaris van de Cordillera People's Alliance (CPA):

“With the barricade marking its one year anniversary on January 26, 2013, this victory is worth celebrating, with the outpouring of support and solidarity from communities in neighboring Cordillera provinces, Ilocos Sur, other Philippine regions, and even among advocates in the global community. The challenge however remains for the people of Mankayan and SMM to be more vigilant for this is not where the story ends, as MPSA (Mineral Sharing Production Agreement) 001 still stands and is in the process of conversion to an FTAA (Financial Technical and Assistance Agreement) and the mining equipment will only be transferred to Brgy. Poblacion. Peace can only resume in Mankayan if MPSA 001 is revoked and Lepanto desists from expanding its large mining operations.” *Abie Anongos, 14/01/2013*¹⁷.

Lepanto legt voorlopig haar activiteiten stil, maar het bedrijf blijft strijden om tot een FPIC te komen voor grootschalige mijnbouw om zo haar huidige vergunning (MPSA) om te kunnen zetten in een FTAA¹⁸.

Na twee jaar van protest van zowel de kant van de lokale gemeenschap als van Lepanto en NCIP, wordt op 21 februari 2015 opnieuw een MOA ondertekend. Volgens de inwoners van Tabbeo werden de geaffecteerde gezinnen en dorpen opnieuw niet geraadpleegd en werd met hen geen rekening gehouden in het toekennen van het MOA¹⁹.

Het bereiken van deze overeenkomst heeft verstrekkende gevolgen. Het betekent dat Lepanto opnieuw een vergunning heeft om aan exploratie te doen op de site Madayman. Ze kan dus op elk moment opnieuw starten met drilactiviteiten en voor de boeren in de omliggende dorpen kan op elk moment de strijd opnieuw losbarsten.

Protest in Madayman

Lepanto kan nu opnieuw proberen haar MPSA om te vormen naar een FTAA. Dit zou betekenen dat het bedrijf haar grootschalige mijnbouwactiviteiten kan uitbreiden in Madayman (Tabbeo) en dat er geen raadpleging meer nodig is van de lokale gemeenschap om verder te gaan met de dril – en mijnbouwactiviteiten.

Impact op gezondheid en voedselzekerheid

Ook in Mankayan worden afvaldammen gebouwd. Lepanto heeft er vijf gebouwd, telkens op dezelfde plek, telkens iets groter. De vier voorgaande dammen zijn elk ingestort door een overbelasting aan afvalstoffen.

Zoals op de foto te zien is, is zo'n afvaldam honderden meters diep. Dergelijke dammen genereren grote risico's voor de omliggende dorpen. Het risico op instorting is groot, zoals reeds enkele malen is gebleken bij het instorten van de vorige dammen. Ook het risico op het doorsijpelen van giftige stoffen in

“Ik woon al dertig jaar langs de oever van de Abra rivier, net vóór het punt waar de vervuilde Lepanto rivier samenkomt met de zuivere Balili rivier. Samen vormen ze de Abra rivier. Aan de stenen en het water is duidelijk het verschil tussen beide te zien. In de vervuilde rivier is alles geroest en heeft het water een koperachtige kleur. Zowel via de lucht, de grond als het water worden mijn rijstvelden aangetast door de giftige stoffen.” *Danny, rijstteiler langs de oever van de Abra rivier, en organizer.*

Interview boer Danny, Cordillera, 24/04/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Afvaldam Lepanto. Banrangay captain Mankayan: “De mijnbouwactiviteiten vernielen onze voorouderlijke gronden en vervuilen de Abra rivier.”

Waar de giftige afvalstoffen de afvaldam verlaten en in de omliggende rivieren terecht komen.

de grond en in het grondwater is groot. Omliggende landbouwers verklaren dat hun rijstogst sterk wordt beïnvloed door de giftige stoffen. Niet enkel in de grond, maar ook in de lucht worden giftige stoffen meegevoerd.

Beneden aan de afvaldam van Lepanto is een opening gemaakt om druk op de dam te verlichten (zie foto). Deze opening zorgt ervoor dat de kans op instorten van de dam verkleint omdat een deel van de inhoud van de dam weg kan. Maar dit heeft ook als gevolg dat een groot deel van het afval en de giftige stoffen rechtstreeks in de nabij gelegen Abra rivier lopen. Deze rivier is de waterbron voor alle dagelijkse toepassingen (landbouw, koken, wassen, ...) van de inwoners van de omliggende dorpen.

Impact op sociale voorzieningen

Ook in het dorpje Poblacion, het economische hart van Mankayan, zijn de gevolgen van de jarenlange mijnbouw duidelijk zichtbaar. In 2009 zakten net buiten het centrum een school en enkele omliggende huizen helemaal weg in de grond. Dit fenomeen heeft zelfs een naam: ‘sinking areas’.

Jaren van tevoren begon de grond aan de rand van Poblacion langzaam te zinken. Huizen kwamen scheef te staan, de muren van het plaatselijke schooltje vertoonden scheuren. Oorzaak? Grootschalige mijnbouw tunnels die diep onder de grond in Poblacion werden gegraven door de Lepanto mijnwerkers. Deze tunnels worden zodanig diep in de bergen gegraven dat de stabiliteit van de bergen in gevaar komt.

Wanneer de scheuren en gezonken muren aan het licht kwamen, probeerde Lepanto de situatie nog onder controle te houden door de onderliggende tunnels opnieuw op te vullen. Dit mocht

echter niet baten en in 2009 zonk, na de tyfoons Ondoy en Pepeng, de volledige school samen met de omliggende huizen volledig de grond in. Vandaag blijft enkel een gapend gat over met aan de rand nog enkele huizen, die tot vandaag schade ondervinden van onderliggende tunnels.

De officiële verklaring van Lepanto voor deze ramp: ‘natuurlijke gevolgen van de tyfoons Ondoy en Pepeng’.

Ook in andere dorpen werden zulke verzinkingen vastgesteld. Zo zonk in juni 1990, nét voor de aanvang van het nieuwe schooljaar, een basisschool samen met vele omliggende huizen de grond in. In deze ramp verloor één man het leven.

De Filipijnen is een rampgevoelig land. Tyfoons, aardbevingen en vulkaanuitbarstingen komen er regelmatig voor. Niets is veilig: geen enkele dam of kunstmatig meer is hier tegen opgewassen. De gevolgen voor omliggende gemeenschappen kunnen desastreus zijn.

Hans Schaap. Landenvertegenwoordiger Filipijnen voor Solidagro.

Zinkgebied in Poblacion, Mankayan

PLANTAGES IN DE FILIPIJNEN

MONOCULTURELE LANDBOUW ALS KEUZE VAN EEN MINDERHEID

Monoculturele landbouw als vorm van landroof is ook in de Filipijnen veelvoorkomend. Net als in het hoofdstuk over mijnbouw zien we dat de keuze en de macht opnieuw bij de politieke elite en bedrijven ligt.

Vandaag leeft 35% van de Filipijnse bevolking van landbouw, 70% van hen bezit geen land. De 30% boeren die wel over eigen land beschikken overleven met een perceel van 1-5 hectare.

“Zowel CARP als CARPER zijn mislukte initiatieven. In plaats van een echte landhervorming te bekomen waarbij de kleine boeren enkele hectares land kunnen bezitten en bewerken, zijn het de grootgrondbezitters die het land opnieuw in handen krijgen.”

Roger, Voorzitter van de lokale afdeling van de boerenbeweging KMP in Anahao Daan, Mindanao.

Interview Roger, Mindanao, 04/05/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Ook Roger kocht bij de start van CARP een stuk grond aan van drie hectare bij de Landbank. Deze aankoop ging gepaard met een lening en maandelijkse afbetaling voor twintig jaar. Na zeven jaar kon Roger het bedrag voor zijn maandelijkse afbetaling niet meer bij elkaar krijgen. De oogst was tegengevallen en de opbrengst was te klein om maandelijks het bedrag te kunnen blijven neerleggen. De drie hectare grond die hij reeds zeven jaar bewerkte werd door de Landbank in beslag genomen. Ook zijn afbetalingen en rente was hij kwijt. Roger werd op die manier opnieuw verplicht grond te huren bij een grootgrondbezitter. Hij huurt nu twee hectare aan een ‘fixed rent’. Dit betekent dat Roger zeven zakken oogst moet afstaan aan de landeigenaar als huur, ongeacht hoe groot of hoe klein de oogst is.

Getuigenis Roger, Mindanao, 04/05/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Boeren worden onderdrukt en uitgebuit door grootgrondbezitters, die meestal nauwe banden hebben met de politieke elite. De kracht van het volk ligt in het feit dat ze met veel zijn, zich kunnen verenigen en opkomen voor hun rechten.

Omwille van het verzet van de boeren en de groei van het New People's Army (NPA) werd in 1988 door de overheid een landhervormingsprogramma in het leven geroepen, het Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP). Dit programma moest ervoor zorgen dat grootgrondbezitters de helft van hun grond aan de overheid verkochten, om deze vervolgens te herverdelen onder de landloze boeren. Om dit proces in goede banen te leiden werd de Landbank opgericht, die er op haar beurt voor moest zorgen dat de boeren hun lapje grond op 20 jaar afbetaalden.

DE BOER INVESTEERT...

Als de afbetaling niet correct verloopt, als de boeren niet kunnen betalen, als de voormalige eigenaars met rechtszaken de grondverdeling betwisten, wordt de grond in beslag genomen en verliest de boer zijn afbetaalde kapitaal en rente. Intimidaties, ontvoeringen en zelfs moorden werden en worden gepleegd om de boeren te verdrijven. Dit genereert het perverse effect dat de boeren niet alleen hun grond en hun spaarcenten kwijtraken, maar ze moeten ook opnieuw huren bij een grootgrondbezitter en een deel van hun oogst afstaan.

De Landbank kreeg bij de start van het programma een enorm budget om de boeren te helpen met investeringen, door middel van kennis en technieken. Het budget werd aangewend voor een ander doel: het terugbetalen van de grootgrondbezitters die hun land verkochten.

Het falen van het programma werd na 20 jaar door zowel de overheid als de Landbank erkend en een nieuw programma, Comprehensive Agrarian Reform Program Extension with Reform (CARPER), werd in het leven geroepen. Dit programma heeft dezelfde fouten gemaakt en is op een nieuwe mislukking uitgedraaid. 60% van de landbouwoppervlakte werd aan het programma onttrokken, namelijk de gronden van grootgrondbezitters die via hun bevriende politieke elite langdurige ‘overheidscontracten’ hebben lopen met grote ondernemingen zoals Dole en Del Monte.

... EN HET VOLK BETAALT DE PRIJS

De effecten van deze activiteiten op mens en milieu zijn gelijkaardig aan de gevolgen van mijnbouw. De belangrijkste op een rij.

Gevolg 1: Verarming en vervuiling van de bodem

Voor het cultiveren van hoogproductieve voedselrassen worden veel kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt. Deze beschadigen de bodemstructuur, waardoor natuurlijke voedingsstoffen minder beschikbaar zijn. Ook hebben andere planten en organismen minder overlevingskansen.

Gevolg 2: Teloorgang van traditionele landbouwtechnieken

De introductie van grootschalige, industriële, monoculturele landbouw zorgt voor het verdwijnen van traditionele landbouwtechnieken en lokale zaadvariëteiten. De inbreng van dit systeem ontwricht hele boerengemeenschappen. Zij worden afhankelijk van de gemanipuleerde zaden en de daarbij horende kunstmest. Ze raken in de schulden en verliezen hun land aan handelaren en woekeraars.

Gevolg 3: Gevaar voor de voedselzekerheid

Boeren hebben in veel gevallen hun grond verhuurd aan de bedrijven die plantages uitbaten, onder druk van valse beloftes. Het verlies van hun grond betekent verlies van inkomen en voedselproductie. Uit pure armoede gebeurt het niet zelden dat de bevolking gedumpte gewassen consumeert die de selectie voor export, binnenlandse supermarkten of lokale markten niet hebben overleefd.

De verzilting van de grond, maar ook de verspreiding van gifstoffen via de lucht en de bodem, zorgen voor het verarmen en verzieken van de bodems.

Door de introductie, via beloften van grote winsten, van hybride gewassen en nu ook GGO's is het gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen alom tegenwoordig. Vele boeren hebben sinds deze introductie hun traditionele landbouwmethoden aan de kant gezet, waardoor ze in de loop van de voorbije decennia grotendeels verloren zijn gegaan. Kunstmest en het niet meer toepassen van organische meststoffen veroorzaken echter een verarming van de grond tot op een niveau dat deze niet meer geschikt wordt voor akkerbouw. Hiernaast hebben de chemische bestrijdingsmiddelen negatieve gevolgen voor mens, dier en het milieu in het algemeen.

Wist je dat...

Dole en Del Monte samen 95% van de Filipijnse ananasproductie en 70% van de bananenproductie in handen hebben?

Veel van dit land wordt nu gebruikt voor bananen, ananas, palmolie, koffie en andere export gewassen. Bovendien komt de productie voor de nationale voedselvoorziening hierdoor meer en meer in gevaar.

Gevolg 4: Gevaar voor de gezondheid

De gedumpte gewassen waarvan hoger sprake is, zijn niet geschikt voor consumptie. Ze bevatten vaak hoge doses gifstoffen door het gebruik van pesticiden, die schadelijk zijn voor de gezondheid. Niet alleen consumptie van, maar ook het werken en leven in de buurt van de plantages is schadelijk voor de gezondheid. De gifstoffen verspreiden zich via de lucht en zorgen voor moeilijke ademhaling, vermindering van het immuunsysteem, hoofdpijn en huidirritatie. Doordat vele kleine boeren niet goed onderwezen zijn in het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zijn er veel slachtoffers van vergiftiging zowel onder mens als onder dieren.

Gevolg 5: Teloorgang van het leven en de cultuur van boeren en inheemse volkeren

Net als bij mijnbouw, worden boeren en gemeenschappen door plantages ontwricht. Vlucht naar steden, het gedwongen achterlaten van familiale gronden, het opgeven van hun sociaal netwerk. In de Filipijnen is het schering en inslag.

De plantage-eigenaars beloofden ons jobs in de plantage, maar die kregen we niet. We hadden geen landbouwgrond meer dus moesten we naar de stad, vele kilometers verder, op zoek naar werk.

Interview Marina, Anahao Daan, 03/05/2015. Dienstreis april/mei 2015.

Gevolg 6: Conflicten en criminalisering

Ook hier wordt elke vorm van protest hard aangepakt. Door de overheid, met de hulp van het leger, en zelfs via de media. Protest wordt in de kiem gesmoord. Ook hier kan worden verwezen naar het door de overheid ingevoerde Oplan Bayan-nihan (cfr. supra).

Gevolg 7: Mensenrechtenschendingen

Het Verdrag van de Universele Rechten van de Mens is opgesteld in 1948. Het geldt wereldwijd als algemene morele en juridische standaard. De strijd om deze rechten af te dwingen gaat in de Filipijnen onverminderd voort.

Plantages in Mindanao, Dole Corporation

CASE 3: DOLE. PLANTAGES IN MINDANAO

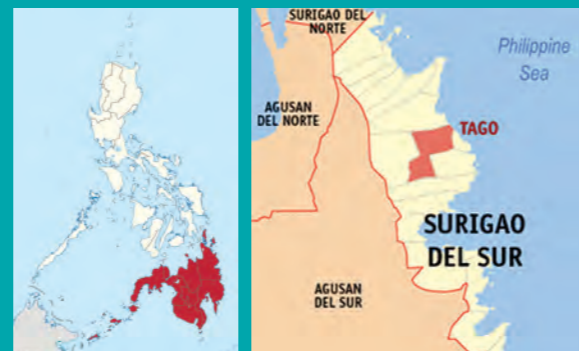
In het dorp Anahao Daan in Mindanao, het meest zuidelijke eiland van de Filipijnen, bevindt zich een bananenplantage van meer dan 200 hectare. De eigenaar van deze plantage is Dole Food Company (Dole), een in Hawaï opgericht bedrijf dat sinds 1901 fruit en groenten op de markt brengt. De 200 hectare in Anahao Daan is een klein perceeltje van de 10-duizenden hectaren die door DOLE bebouwd worden.

De aanwezigheid van deze plantage heeft verstrekende gevolgen voor de geaffecteerde dorpen. Naast gevolgen op de voedselzekerheid en gezondheid, moesten inwoners ook op zoek naar nieuwe bronnen van inkomsten nadat landbouw nagenoeg onmogelijk werd.

Coöperatief werken, niet meer

Voorafgaand aan de komst van Dole in Anahao Daan, bestond het hele gebied uit rijstvelden en waren de lokale bewoners rijsttelers. Rijst werd op traditionele wijze geteeld en binnen de gemeenschap werd aan 'community farming' gedaan. Iedereen werkte samen op de rijstvelden en iedereen hielp elkaar wanneer iemand door ziekte of een sterfgeval niet op het veld kon gaan werken.

Anahao Daan is een dorp in de gemeente Tago. Deze gemeente bevindt zich in de provincie Surigao Del Sur, gelegen op het meest zuidelijke Filipijnse eiland.

Vandaag is 'community farming' niet meer mogelijk. Meer dan de helft van de landbouwgronden worden verhuurd aan Dole. De rijsttelers die nog overblijven kunnen niet meer rekenen op de hulp van de gemeenschap aangezien landbouw niet meer één van de hoofdactiviteiten is om een inkomen te verdienen. Velen proberen daarom bij Dole aan de slag te geraken. Lukt dit niet, dan rest er enkel naar de steden te trekken om daar een inkomen te verdienen.

"Ik werk op de bananenplantage. Mijn taak is het afdekken van de besproeide bananen. Ik volg mijn collega-sproeier op de voet waardoor ik de hele dag ben blootgesteld aan de chemische meststoffen. Om mezelf te beschermen draag ik lange mouwen en wikkel ik een T-shirt rond mijn gezicht. Als ik ziek word en niet kan werken, krijg ik geen loon voor de niet-gepresteerde dagen. Ik heb geen andere keuze dan blijven werken, want ik heb mijn landbouwgrond aan het bedrijf verhuurd met een contract voor 99 jaar. Ook maken de chemicaliën die op de bananen worden gespreid, het onmogelijk om nog rijst te telen op de omliggende velden. Geen loon, bescherming of alternatief." Rosaline, contractwerker bij Dole.

Interview Rosaline, Mindanao, 06/05/2015.
Dienstreis april/mei 2015.

Impact op voedselzekerheid

Een tweede gevolg van de bananenplantage is het verdwijnen van traditionele, kleinschalige landbouw. De chemicaliën die worden gebruikt voor het besproeien van de bananen waaien over op de resterende rijstvelden. Hierdoor verminderen de rijst oogsten in volume en kwaliteit, zijn de aren in de huidige oogsten vaak leeg en moeten de boeren elk jaar opnieuw zaden aankopen.

Sociale bescherming?

Dole overtuigde de rijstboeren hun velden te verhuren door een aantal beloftes te doen: ze beloofden een huurprijs en werk op de plantage voor drie gezinsleden. De beloofde jobs, indien een job kon bemachtigd worden, zijn er onder de vorm van contractueel werk (korte termijncontracten zonder enige vorm van zekerheid of sociale bescherming).

Van rechten voor werknemers is er bij Dole geen sprake. Zo is er geen bescherming voor werknemers die achter de sproeiers met chemicaliën lopen. Maar ook voor reinigers van bananen zijn er gezondheidsgevaaren. Na oogst worden de bananen voor reiniging in grote tonnen geplaatst, gevuld met water en zware chemicaliën. De 'cleaners' reinigen handmatig de trossen bananen in deze tonnen. Ze hebben handschoenen aan, maar dit biedt niet voldoende bescherming voor de werknemers. Gevolg? Huidirritaties, open wonden op armen en handen, maar ook ooginfecties en neusbloedingen.

Wanneer een werknemer ziek wordt, betaalt Dole initieel de dokterskosten, maar die worden achteraf ingehouden van het loon van de werknemer. Wanneer door de dokter medicatie wordt voorgeschreven, gaat dit voorschift rechtstreeks naar Dole, niet naar de werknemer. Het is Dole die de medicatie uitdeelt aan de werknemers, iedere ochtend, zonder dat de werknemers weten wat ze precies innemen.

Dit hoofdstuk kwam tot stand op basis van vele gesprekken die we voerden met boeren, boerenleiders, lokale overheden en lokale ngo's. De Provincie Oost-Vlaanderen ondersteunt sinds 1994 de werking van CDPC, een van onze lokale partnerorganisaties in de Cordillera, een bergstreek in het noorden van de Filipijnen. De Provincie zorgde er eveneens voor dat dit onderdeel van het dossier en de campagne kunnen gerealiseerd worden. Waarvoor dank.

LANDROOF: GLOBAAL PROBLEEM

Solidagro is niet enkel actief in de Filipijnen. We hebben ook partners in Senegal, Gambia, Burkina Faso, Mali en Bolivia. In die landen merken we dat dezelfde kwalijke trends zich voordoen. Ook binnen Europa verhoogt de concentratie. Landroof is een globaal probleem.

DE NOOIT AFLATENDE JACHT OP GROND

Bolivië is op het vlak van landbezit een land vol contrast. Hoewel we vooral willen wijzen op de positieve evolutie sinds het land geleid wordt door de Movimiento al Socialismo (MAS), de Boliviaanse politieke socialistische partij van president Evo Morales, kunnen we ook niet de bestaande landroof negeren. Zowat één miljoen hectare weiden en akkers zijn immers in handen van buitenlandse investeerders.

Landroof heeft ernstige vormen aangenomen sinds het liberale beleid van de jaren '90. Vooral Braziliaanse investeerders hebben toen goedkoop en zonder veel obstakels, zoals taksen, toegang gekregen tot vruchtbare gronden in het oostelijke laagland van het departement Santa Cruz. Ze gebruiken deze grond vooral voor sojateelt en veeteelt, bedoeld voor export. Dit legt een grote ecologische druk op de laaglanden, bijvoorbeeld op het vlak van watervoorziening. Zo dammen veehouders geregeld rivieren in om hun vee van water te voorzien, waardoor inheemse gemeenschappen stroomafwaarts met een tekort aan water kampen. De honger naar grond van de investeerders zet ook druk op het bosareaal, dat ze willen omvormen tot extra akkers en weiden. Wetten, bv. de beperkingen op het verkrijgen van leningen voor buitenlanders, worden omzeild door lokale spookbedrijven op te richten. Boliviaanse en Braziliaanse investeerders spannen ook samen in het discrimineren van inheemse boeren uit de hooglanden die naar de lagere gebieden afzakken op zoek naar een betere toekomst. Een groot deel van de middenklasse van Santa Cruz gaat hier graag in mee en kijkt zelfs op naar die buitenlandse inmenging²⁰.

LANDROOF IN WEST-AFRIKA

Solidagro is ook actief in West-Afrika, waar we gelijkaardige tendensen ontwaren.

In heel Afrika was landroof tot enkele jaren terug een minder ingrijpend fenomeen. Maar vooral sinds 2010 is ook hier het probleem huizenhoog geworden. We zien zelfs een 'export' van de landrooftechniek: grote Braziliaanse landeigenaren verwerven bijvoorbeeld volop gronden in de voorheen Portugese kolonie Mozambique. In de dorre, weinig vruchtbare Sahel-gebieden worden de vruchtbare gronden rond de rivieren en meren volop geprivatiseerd. Zo wordt duizenden kleine boeren de mogelijkheid ontnomen om voor zichzelf en hun familie en dorp in een leefbaar inkomen te voorzien. Zo is het grootste deel van de Nigerdelta in Mali voor een groot deel onder Chinees beheer gekomen, en moeten veel traditionele mogelijkheden van visvangst en landbouw van elementaire voedselgewassen plaats maken voor grootschalige plantages.

In Burkina Faso, een land zonder vruchtbare rivierdelta's, is mijnbouw de grootste oorzaak van landroof. Tot 10 jaar terug was de katoenteelt het belangrijkste exportproduct van Burkina Faso, nu is dat goudwinning (64,7% van alle

export in 2012) geworden. Dit komt omdat jaarlijks extra vruchtbare gronden worden herbestemd voor buitenlandse mijnbouwbedrijven. Burkina Faso is in Afrika de vierde grootste goudexporteur geworden. We zien hier dezelfde fenomenen als in andere landen waar landroof hand in hand gaat met miserabele en gevaarlijke werkomstandigheden, onbestaande sociale bescherming, gigantisch waterverbruik en milieuverontreiniging, terwijl de meerwaarde naar buitenlandse ondernemingen gaat en het land zelf niet ten goede komt. Een rapport van het Amerikaanse Ministerie van Arbeid (2013) waarschuwt bovendien dat in de goudwinning van Burkina Faso ook lagere school kinderen worden aan het werk gezet en dat studenten hun onderwijs staken om in de mijnen te gaan werken.

Een blik op de gang van zaken in de Essakane mijn in het noordelijke woestijnlandschap van Burkina Faso. Mien De Graeve (sociaal ondernemster in Ouagadougou) had de kans de werkzaamheden en het leven in het mijn dorp van Essakane te observeren.

"Er is altijd water op overschot, water dan van op grote diepte uit de woestijngrond wordt opgepompt, met nefaste effecten voor de aanpalende landbouwgronden. In een land dat dagelijks sukkel met elektriciteitsuitval is er in de mijn en het mijn dorp altijd voldoende elektriciteit voor de ontelbare airco's van de huizen van de expats. Voor de expats is er een overvloed aan voedsel (zalm, kerstomaatjes, babymais, rundsvlees, kaas, fruit) dat zonder uitzondering uit de VS of Canada worden aangevoerd. Enkel het mineraalwater, het brood en de heerlijke Brakina pils blijken voor een beperkte bijdrage aan de lokale economie te zorgen."²¹

De landroof en er direct aan verbonden mijnbouw is in Burkina Faso heel illustratief voor de gevolgen van landbouw die overal elders optreden. De maatschappelijke opbrengst van de mijnbouw is zeer gering. De mijnen nemen nauwelijks enige productie af uit het land zelf. Waardevolle gronden

worden bestemd voor de goudwinning ipv voor noodzakelijke voedselproductie. De mijnbouwbedrijven zijn 100% in buitenlandse eigendom, de winsten worden afgeleid naar de buitenlandse eigenaars. In de Transitie die op dit moment plaats vindt in Burkina Faso wordt ook een nieuwe mijnbouw wet voorgesteld. In de "Code Minier" die op dit moment voor discussie voorligt, wordt voorgesteld te eisen dat de mijnen 1% van hun zakencijfer investeren in de ontwikkeling van de omliggende gemeenschappen. De exploitanten verzetten zich tegen die eis en vinden dat ze al meer dan voldoende inspanningen doen.

OP DE CAP VAN DE LANDBOUWER

We hoeven het echter niet zo ver te zoeken. Meer en meer hebben Europese boeren te kampen met het probleem van landroof. Dat blijkt uit een studie uit 2013 in opdracht van de landbouwcommissie van het Europees Parlement²². Vooral in nieuwe lidstaten gaan geregeld grote aantallen hectares van de hand.

Landroof ontstaat in Europa vaak uit landconcentratie. Enerzijds is er de privatiseringsgolf van de gronden in de voormalige socialistische landen. Te noteren is dat de meerderheid van kleine boeren gedurende de eerste zes jaar van toetreden tot de EU niet in aanmerking kwam voor Europese landbouwsubsidies, een gegeven dat de verkoop aan grondspeculanten aanzienlijk heeft versneld.

Anderzijds is er het Europese landbouwsubsidiebeleid, de 'Common Agricultural Policy' (CAP), die financiële ondersteuning rechtstreeks koppelt aan de productie. Zo hebben landbouwbedrijven bijvoorbeeld recht op een subsidie per hectare landbouwgrond die in hun bezit is. Dit kan een belangrijke stimulans vormen voor welgestelde landbouwers, agrobédrijven en andere speculanten om meer en meer land te accumuleren. Er wordt dan ook vastgesteld dat het pro-

ces van landconcentratie binnen de EU samenvalt met de concentratie van CAP-subsidies in de handen van minder en grotere landbouwondernemingen. Het bestaan van het CAP-subsidiesysteem zorgt er voor dat elk jaar tienduizenden kleine landbouwers de boeken moeten sluiten.²³

Landconcentratie is niet nieuw in Europa, maar vandaag lijkt het onder invloed van verschillende nieuwe processen cruciaal te worden en moet het gezien worden als een van de meest strategische ontwikkelingskwesties waar de Europese regio en bevolking mee geconfronteerd worden.

Een recente studie van het Transnational Institute (TNI) bevestigt landroof als probleem en voegt eraan toe de concentratie van grond in de handen van alsmear minder holdings minstens even significant en problematisch is.

Vandaag worden in Europa tienduizenden kleine boeren per jaar uit de agrarische sector gedwongen, terwijl grootschalige boerderijen en agrobédrijven hun bereik vliegensvlug en op grote schaal uitbreiden. Dit wordt duidelijk wanneer men zich realiseert dat de 3% grootste landbouwbedrijven (100 ha of meer) in de EU nu al goed zijn voor meer dan 50% van het bezit aan landbouwgrond.

GOEDKOOP OOST-EUROPA

Naar schatting 750.000 hectare of 6% van de landbouwgrond in Roemenië is in handen van transnationale bedrijven. Transavia is een agrobédrijf dat zich oorspronkelijk gespecialiseerd had in vlees en gevogelte maar dat recent de hand wist te leggen op meer dan 12.000 hectare grond in het Roemeense Cluj-district om graan en koren te verbouwen. Zowel in 2005 als in 2006 ontving Transavia een miljoen euro via een EU-subsidieprogramma om zijn graanverwerkingsbedrijf te moderniseren. Hoe gaat een bedrijf als Transavia nu te werk? De grond die het bedrijf onlangs bemachtigde in het Cluj-district is vooral afkomstig van twee dorpen, Aiton en Tureni. Geografisch liggen ze relatief afgelegen en de bevolking is verouderd. Toen Transavia arriveerde in Aiton, waren verschillende landbouwpercelen buiten het dorp niet meer in gebruik. Het bedrijf nam een in het dorp bekende figuur in dienst (een voormalige gemeenteambtenaar) om zijn dorpsgenoten ervan te overtuigen lange termijn leasecontracten met Transavia te ondertekenen. Lokale politici schaarden zich achter het bedrijf en veel bewoners lieten zich ver-

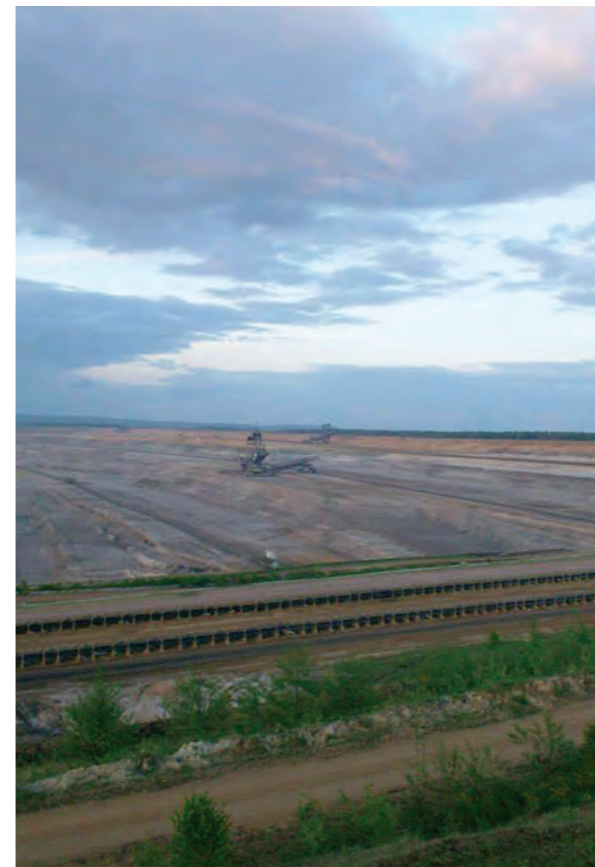
leiden om hun grond zeer goedkoop aan het bedrijf te verhuren (100 euro per hectare per jaar). De dorpingen die hun gronden aan het transnationale bedrijf geleased hebben, lijken dit vrijwillig gedaan te hebben, toch kunnen we spreken van landroof. Enerzijds omdat het bedrijf de grond extreem goedkoop krijgt en het zijn werking voor een groot stuk subsidieert met publiek geld. Anderzijds omdat het een perfect voorbeeld is van de hier gehanteerde definitie van landroof: het verwerven van de controle over grote stukken grond voor de constructie van landbouwondernemingen die een diepe breuk betekenen met de familiale landbouw die de agrarische sector in Europa altijd gekenmerkt heeft.

Rond Boynitsa, een van de armste dorpjes in de Vidin-regio in het noordwesten van Bulgarije vinden we een ander illustratief voorbeeld. In 2011 leaste een Chinese firma (Tianjin State Farms Agribusiness Group Company) er 2000 hectare land, met het vooruitzicht op nog eens 10.000 hectare. Het Chinese agro-bedrijf verwierf deze landbouwgrond via een lease-akkoord gesloten met een grote arendatori (een soort landroof-entrepreneur) die de grond zelf goedkoop gekocht had in het begin van de jaren 1990, toen de grondprijzen zeer laag waren en een deel van de staatseigendommen te grabbel gegooid werden. De lokale gemeenschap noch de gemeentelijke autoriteiten van Boynitsa waren op de hoogte gebracht van deze land-deal met het Chinese agrobédrijf.

MIJNBOW IN DUITSLAND

Net voorbij de Belgische grens ligt het Rheinland. Tussen Aachen en Keulen in Duitsland ligt de grootste openlucht-mijn van Europa. In dit gebied bevinden zich vier bruinkoolmijnen. Deze in Hambach (300 meter diep) en Grazweiler (25km²) zijn de indrukwekkendste. Sinds 1984 wordt door het Duitse bedrijf Rheinbraun hier bruinkool ontgonnen die op zijn beurt omgezet wordt naar energie voor de Duitse en Nederlandse markt. Om dit te kunnen blijven doen moet de mijn continu uitbreiden. In 2007 had de bruinkoolmijn een omvang van 3.389 hectare, maar deze kan nog groeien tot 8.500 hectare. Dit gaat niet enkel ten koste van een stuk oerbos, maar ook van de vele kleine dorpjes die zich in dit gebied bevinden die gedwongen moeten verhuizen.

Daarnaast wordt er voor deze praktijken enorm veel grondwater gebruikt, waardoor het grondwater niveau in deze regio is verlaagd met 500 meter, wat vanzelfsprekend een enorme impact heeft op de omgeving. Naast nefaste gevolgen voor mens en bodem, want de grond wordt ook nog eens vervuild, is er sprake van een gigantische CO₂ uitstoot (100 miljoen ton per jaar).²⁴

NIEMAND ONTSNAPT DE DANS

De grondconcentratie bemoeilijkt ook de toegang tot grond en de start van een leefbaar landbouwbedrijf voor jonge ondernemende boeren in België. Zeker beginnende boeren zonder familiale landbouwtraditie hebben het uiterst moeilijk om de nodige grond te verwerven. Bovendien hebben onze boeren duchtig te lijden onder goedkope import, waardoor ze hun melk en aardappelen enkel aan dumpingprijzen kunnen verkopen. Gevolg: vele kleine boeren raken hun producten nergens kwijt, en een golf van protest komt stilaan op gang.

De Europese Commissie erkent deze problemen, en stelt een nieuw beleid voor, met een klemtoon op duurzaamheid en ecologie²⁵. Toch leggen de nieuwe krijtlijnen voor het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de periode 2014-2020 volgens Vredeseilanden nog te weinig de nadruk op een waardig inkomen voor landbouwers. Ook in deze periode zouden de boeren nog afhankelijk blijven van subsidies.²⁶

LANDBOUWERS, VERENIGT U!

Tegen deze trends van landconcentratie, 'verstedelijking' en landroof groeit een toenemend protest. Allerlei bruisende grassroots bewegingen krijgen voet aan de grond in heel Europa. Er zijn twee types van protest te onderscheiden. Enerzijds is er de komst van defensieve campagnes tegen specifieke projecten, waarbij mensen zich bijvoorbeeld actief verzetten tegen gedwongen onteigeningen ten behoeve van agrobédrijven. Anderzijds zijn er meer proactieve organisaties en campagnes waarin mensen het recht opeisen om te bepalen wat er met de gronden in hun omgeving gebeurt, zoals het recht om het land te bewerken en zelf te kiezen hoe en met welk doel er gecultiveerd wordt. In dit rijtje past ook het Belgische "De Landgenoten" (zie kader)²⁷.

De Landgenoten

Coöperatieve die landbouwgrond aankoopt en verhuurt aan bio-boeren. Iedereen kan aandeelhouder worden en zo mee investeren in vruchtbare landbouwgrond. Dit om bio-boeren de kans te geven een bedrijf op te richten, zonder al te grote schulden te maken. Ze focussen zich op een zo kort mogelijke keten.

Voor meer info, ga naar www.delandgenoten.be

foto: Zelfoogst-biooerderij Het Wijveld, Destelbergen (@Gerben Calus)

HET KAN ANDERS

Onrust in Bolivia, 2004 (©BCA)

Als je nu denkt dat grond overal in de wereld ten prooi valt aan Big Business, dan willen we je toch op een hoop lichtpuntjes wijzen. Er zijn verschillende landen die hier tegen ingaan en ervoor gekozen hebben om grond te gebruiken voor voedselproductie en voedselsoevereiniteit. Veelal is dit hand in hand gegaan met een grondige landhervorming, waarbij het recht op grond van de boeren gevrijwaard is gebleven.

DE KRACHT VAN VERLICHTE POLITIEK

Bolivië wordt gekenmerkt door markante tegenstellingen in z'n beleid. Aan de ene kant kent het land problemen van landroof (cfr. supra), maar het is ook een land dat in 1953 reeds een radicale landhervorming doorvoerde. Voordien was 92% van de grond geconcentreerd in landgoed van minstens 1.000 hectare. De hervorming schafte gedwongen landarbeid af en herverdeelde grond onder de inheemse boeren. De eerdere grootgrondbezitters kregen een compensatie, gebaseerd op de waarde van de grond zoals ze die eerder hadden aangegeven bij de belastingen. Om één en ander ordelijk te doen verlopen werden de boeren georganiseerd in syndicaten, die zelfs bewapend werden. Vandaag hebben deze syndicaten – weliswaar niet meer bewapend – nog steeds veel politieke macht.

De landhervorming van 1953 en een aantal daaropvolgende hervormingen waren echter niet overal een succes. Vooral in de productieve laaglanden bleven zeer grote landbouwbedrijven bestaan. Onder de huidige president Evo Morales, sinds 2006 aan de macht, wordt opnieuw werk gemaakt van verdere

“In Latijns-Amerika hebben we bemoedigende ervaringen, zoals in het geval van Cuba dat een voorbeeld is op het vlak van landhervorming. Bovendien worden interessante processen ondernomen door de landen van de ALBA (Boliviaanse Alliantie voor de Volkeren van ons Amerika)”²⁸

Via Campesina

hervormingen. Tussen 2006 en 2013 werd nog eens 54 miljoen hectare geregulariseerd of overgedragen. Deze grond werd voor een deel privaat bezit van kleine boeren, en voor een deel collectief bezit van inheemse boerengemeenschappen. In 2013 hadden zij daardoor in totaal 55% van de geregistreerde gronden in handen. Daarnaast was op dat moment 37% van de grond in handen van de staat, en dus nog slechts 8% in handen van grote en middelgrote privé-eigenaars. Van de grondrechten die onder Morales uitgereikt werden, ging bijna een kwart naar vrouwen en 37% naar mannen en vrouwen gezamenlijk.

Er is echter nog een hele weg te gaan, want zo'n 40% van de grond is (in 2013) nog steeds niet geregulariseerd. Dit is bovendien het meest ingewikkelde deel, met veel potentiële conflicthaarden. Daarnaast lijden de boeren in de hooglanden, zo'n 70% van de rurale bevolking, in toenemende mate onder de voortdurende opdeling van hun percelen omwille van erfenissen, en onder de klimaatverandering. Velen migreren naar de laaglanden waar ze in conflict komen met inheemse gemeenschappen die hun voorouderlijke gronden vrezende te verliezen. Tenslotte is er ook de bezorgdheid dat de overheid, door het willen opdrijven van de agro-industriële productiviteit, de confrontatie niet verder zou willen aangaan met de grote landeigenaars. Sommige uitzonderingen die de wet voorziet, zoals op de beperking van het aantal hectare dat mag verhandeld worden, wijzen hierop. Er is dus nog werk aan de winkel in Bolivië²⁹.

HET CUBAANSE VOORBEELD

Cuba gaat nog een stuk verder om landroof tegen te gaan. Na de Cubaanse revolutie van 1959 werd een landhervorming doorgevoerd waarbij alle landerijen van meer dan 402 hectare (of 1.340 hectare in het geval van intensieve productie) onteigend werden. De grond kwam in handen van individuele boeren, in percelen van 27 hectare, met de mogelijkheid om maximum 40 hectaren bij te kopen, of van de overheid.

De vroegere eigenaars kregen, zoals in Bolivië, compensatie op basis van hun belastingaangifte. Niet minder dan 100.000 mensen werden tewerkgesteld om deze hervorming door te voeren. Ze moesten toezien op de onteigeningen, de herverdeling en het oprichten van coöperatieve boerderijen. Bezit van landbouwgrond door buitenlanders werd verboden. De Nationale Vereniging van Kleine Boeren werd opgericht met 200.000 leden. Boeren werden aangemoedigd en beloond om zoveel mogelijk samen te werken in coöperatieven of andere landbouwassociaties.

Vandaag de dag is de structuur van landbezit in Cuba nog weinig veranderd. Doorheen de decennia zijn er geregeld bijstellingen geweest, en het aandeel privaat bezit is nu groter dan voordien, maar grootgrondbezit en landroof blijven zo goed als onbestaande³⁰. De vraag is, nu Cuba neigt naar liberalisering, of ze deze situatie nog lang kan blijven aanhouden?

HET KERALA-MODEL

Niet alleen in Latijns-Amerika zijn er positieve voorbeelden te vinden. Kerala, een Indiase deelstaat, kan ondanks een laag gemiddeld inkomen uitpakken met de beste sociale statistieken (levensverwachting, alfabetisme, kindersterfte, enzovoort) van India. Bovendien staat de deelstaat bekend voor haar politiek zeer actief participerende bevolking, verenigd in sterke arbeiders- en boerenorganisaties. Ook hier is landhervorming, samen met grondige onderwijsvorming, een van de beslissende factoren geweest voor de sociale ontwikkeling. Tot vandaag wordt het “Kerala-model” aangehaald als voorbeeld van rechtvaardige ontwikkeling.

SOLIDARITEIT MET BOEREN

Non-gouvernementele organisaties als Solidagro geloven in de ondersteuning van volksbewegingen die opkomen voor de rechten van de boeren wereldwijd. Het uitdragen van cases waar de boer het grootste slachtoffer is, en het tonen van alternatieven hoe het wel kan, helpt ons bij te dragen aan een rechtvaardigere wereld. Daarom steunt Solidagro de armste boerenfamilies in Bolivië, West-Afrika en de Filipijnen. Samen met 22 lokale partners werken we aan een betere voedsel- en watervoorziening voor boeren in afgelegen gebieden. We stimuleren de lokale landbouwproductie zodat meer dan 250.000 boeren zelf kunnen voorzien in hun eigen voedsel en water. Dit alles doen we samen met en vanuit de dorpen. Deze ervaringen delen we met jongeren en volwassenen in België via onze website, infoavonden, workshops en vormingen.

Hierover meer in volgend hoofdstuk, ‘Wat kunnen wij doen?’

WAT KUNNEN WIJ DOEN?

Dit dossier heeft tot doel de lezer te laten reflecteren over landroof en mijnbouw. We hopen dat je als lezer verantwoordigd bent en besluit dat je iets wilt doen. Solidagro roept op om je stem te laten gelden als burger en als consument.

ALS BURGER – TEKEN DE PETITIE

Solidagro en haar partnerorganisaties in de Filipijnen vragen aan de Belgische bevolking aandacht en respect voor de situatie van de kleine, familiale boeren en gemeenschappen. Met een focus op de strijd van de Filipijnse volksbeweging doen we een concrete oproep: verzamel zoveel mogelijk stemmen voor de verwerping van de Mining Act van 1995. Je kunt dit doen door de petitie *Boeren Troef. Steun het verzet tegen landroof!* te tekenen.

De petitie werd gelanceerd door het *Scrap the Mining Act Network* en is een belangrijk actiemiddel om een nieuwe wetgeving af te dwingen. De sociale beweging in de Filipijnen formuleerde reeds verschillende alternatieve wetsvoorstellen die de mijnbouwindustrie reguleren in het voordeel van de Filipijnse bevolking, de natuur en de nationale economie. Solidagro en haar partners, onder wie G3W en Catapa, roepen iedereen dan ook op om deze mee te ondersteunen en zo de druk op de Filipijnse overheid te verhogen. In bijlage vind je de originele petitietekst. De petitie tekenen kan online via www.solidagro.be of op een van de Solidagro stands vanaf september 2015. De handtekeningen zullen verzameld worden en afgeleverd aan het Scrap the Mining Act Network, dat in 2016 de petitie zal indienen bij het Filipijnse Congres. In België zelf zullen kopieën van de handtekening in het voorjaar van 2016 afgegeven worden aan de Filipijnse ambassadeur en zullen we de Belgische minister van Buitenlandse Zaken vragen om hier in de diplomatieke contacten met de Filipijnse overheid aandacht aan te besteden.

Heb je een idee om aan de slag te gaan met de petitie? Contacteer gerust één van onze medewerkers, zij ondersteunen graag jouw idee.

ALS BURGER – INFORMEER, VERENIG EN LAAT JE STEM HOREN

Kennis is macht: informeer jezelf en anderen. Wil je meer weten over landroof, dan kan je een vorming of workshop aanvragen. Solidagro heeft een lespakket voor het secundair onderwijs, aanpasbaar aan alle richtingen. Ook voor het jeugdwerk, socio-cultureel volwassenwerk en bedrijven hebben we een aanbod. Je kunt kiezen tussen een begeleide sessie, of je kunt er als leerkracht/vormingswerker zelfstandig mee aan de slag gaan. De pakketten dragen de titel *Boeren Troef. Steun het verzet tegen landroof!*

Sluit je, met een glimlach, aan bij een sociale beweging die opkomt voor ongelijkheid. Een kleine greep uit het aanbod: het 'Stop the Killings' netwerk dat focust op mensenrechten, 'Climate Express' dat focust op klimaatverandering, 'Fair Local', een jongerenbeweging in Sint-Niklaas die focust op duurzaamheid voor Noord en Zuid, 'Hart boven Hard' dat focust op een warme en echt democratische samenleving, 'Critical Mass' dat maandelijks fietstochten organiseert en telkens focust op een ander maatschappelijk thema.

www.stopthekillings.be

www.climate-express.be

Fair Local: contacteer Mattias.buysens@solidagro.be

www.hartbovenhard.be

ALS CONSUMENT – WEES BEWUST VAN WAT JE CONSUMEERT

Landroof lijkt een ver-van-mijn-bed show, maar is dat wel zo? De huizen waarin we wonen, het voedsel dat we in de supermarkt kopen, de juwelen die we dragen, de telefoons waarmee we bellen, de camera's waarmee we fotograferen zijn zo goed als allemaal onderhevig aan landroof.

Word een radar in de transitiebeweging! De transitiebeweging is gericht op het duurzamer maken van onze samenleving. Een kleine greep uit de alternatieven waarvoor je kan kiezen: koop lokaal en bio of word lid van voedselteams, kies voor seizoensfruit en -groenten, vermijd overbodige verpakkingen, kies voor tweedehands of organiseer een ruilavond met je vrienden, ga langs in de plaatselijke Wereldwinkel voor chocolade en koffie van eerlijke handel, laat je kleren, gsm of computer herstellen in een repaircafé, let op je energieverbruik en duizend dingen meer. Iedere kleine keuze telt! Be the change!

www.voedselteams.be

www.bioshop.be

www.velt.be

www.volxkeuken.be

WHAT ELSE?

We zoeken altijd ambassadeurs om ons noodzakelijke verhaal verder te vertellen. Bij Solidagro kan je aan de slag als vormingsmedewerker, mee nadenken over ons beleid, of de straat op met één van onze jongerengroepen. Voor meer informatie, contacteer Stefanie Devloo via stefanie.devloo@solidagro.be.

Je kan ons uiteraard ook financieel steunen. Ga naar www.solidagro.be/doneer en doe een gift online. Ook een doorlopende opdracht is mogelijk. Voor meer informatie, contacteer Inge Pauwels via inge.pauwels@solidagro.be.

Meer weten over Solidagro? Je kan ons vinden op www.solidagro.be, of je kan ons *liken* en volgen op onze facebookpagina, www.facebook.com/ngoSolidagro.

Oogst samen met boeren in het Zuiden!

www.oxfamwereldwinkels.be

www.oxfamsolidariteit.be

www.netwerkbewustverbruiken.be

www.autodelen.be

BESLUIT: LANDROOF MOORDT

Met onze verschillende cases uit de Filipijnen willen we aantonen dat de ontwikkelingsagressie van mijnbouw – en industriële landbouwbedrijven enorme gevolgen heeft voor mens en natuur. Het gros van onze documentatie verzamelden we op dienstreis in de Filipijnen, mei 2015. In Itogon zien we de natuurlijke omgeving, waterbronnen en landbouwgronden verarmen door mijnbouw. In Mankayan zijn we getuige van onderdrukking en criminalisering van de protesten tegen uitbreiding van mijnsites. In Mindanao constateren we dat monoculturele landbouw onlosmakelijk leidt tot verminderde voedselzekerheid. Plantages verdringen rijstvelden en traditionele landbouwtechnieken waardoor lokale gemeenschappen niet meer kunnen voorzien in hun eigen voedsel. In alle Filipijnse cases die we bezochten zien we dat de interne verdeeldheid binnen gemeenschappen zorgt voor spanningen en de stem van de benadeelden smooit.

Met de cases uit de rest van de wereld trachten we aan te tonen dat landroof een mondiaal probleem is. Het politieke en economische klimaat verschilt van land tot land. Toch zien we dat liberalisering en industrialisering wereldwijd aan belang winnen ten koste van lokale, kleinschalige landbouw en handel. Landroof is slechts één van de gevolgen van deze trend naar grootschaligheid en is geen ver-van-mijn-bed show. De huizen

waarin we wonen, het voedsel dat we kopen, de juwelen die we dragen, de telefoons waarmee we bellen en de camera's waarmee we fotograferen zijn allen onderhevig aan landroof.

Op papier lijkt de situatie van de Filipijnen goed geregeld. Toch zien we dat Danny, Estrella, Mme Flora en Liliane dag na dag hun stem moeten laten horen in het moeilijke politieke klimaat in de Filipijnen. Wij geloven dat we met onze campagne hen een duwtje in de rug kunnen geven en kunnen helpen hun stem luider te laten klinken.

**Wij geven nooit op.
U ook niet? Boeren troef!
Steun het verzet tegen landroof!
Schrap de Philippine Mining Act van 1995!**

COLOFON

Met dank aan:

Tekst: Stefanie Devloo, Inge Pauwels, Pascal Vandriessche, Jan Vanhuysse, Lotte Goossens, Michiel Ouvry, Mattias Buysens, Wim Vereecken

Lay-out: Gunther Fobe

Illustratie cover: Comm'sa

Eindredactie: Evert Nicolai

Druk: Nevelland

Dit dossier werd gerealiseerd met de financiële steun van de Provincie Oost-Vlaanderen en DGD Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Partners in het uitdragen van de petitie

Enkele leerkrachten van de Alcadev school met Stefanie Devloo en Inge Pauwels, twee medewerkers van Solidagro, op dienstreis naar de Filipijnen - 'Boeren troef!'

Lotte Goossens en Michiel Ouvry. Een speciale dank aan deze twee enthousiaste vrijwilligers die enkele weken rondtrokken in de Filipijnen op zoek naar getuigenissen en verhalen.

BIJLAGE: TEKEN DE PETITIE

Urging the Philippine Congress to Repeal the Republic Act 7942 or the Philippine Mining Act of 1995 and Enact a Patriotic, Pro-Indigenous Peoples, Pro-Environment and Responsible Mining Bill

An action initiated by the SCRAP THE PHILIPPINE MINING ACT OF 1995 NETWORK

Mining is crucial to nation building. And the Philippines, rich in mineral deposits of metallic and non-metallic resources and even globally ranked high in terms of mineral reserves, has the potential to achieve this goal. However the mining industry in the Philippines remains to be highly extractive, export oriented and foreign dominated, and not geared towards developing national industries and modernization of agriculture. Mining benefits a few big foreign mining corporations and its local partners at the expense of the vast majority of the Filipino people and the environment.

The Philippine Mining Act of 1995 or Republic Act 7942 strengthened this mining scheme. It completely liberalized the mining industry in the country to entice foreign investors. This law gave impetus to the unhampered plunder of our remaining natural resources. It gives more benefits and incentives to transnational corporations far greater than those provided to Filipino entrepreneurs thru its provisions that allow:

1. Up to 100% foreign owned capital and repatriation profit
2. Freedom from requisition of investment and freedom from expropriation
3. Tax exemption for a grace period of 10 years
4. Easement rights, water rights and timber rights
5. Tariff and tax exemption for the materials and supplies imported for their mining operation or exploration and free use of port for 10 years

In the 19 years since the Mining Act was signed into law, the Filipino people experienced plunder of resources, land grabbing, massive destruction of the environment and ecosystem, human rights violations and loss of traditional livelihoods. Indigenous peoples rights to their ancestral lands and self-determination are grossly violated. Under the present law, the mining industry has not significantly contributed to economic growth and development.

The mining industry's contribution is a measly 0.72% to the gross domestic product (GDP). Out of the PhP 1.15 trillion gross production value in mining from 1997

to 2012, the Philippine government only gained PhP 110 billion or less than 10% of the gross value from taxes, fees and royalties. The mining industry only employs an average of 200,000 workers annually or 0.43% of the total employment in our country, contrary to the government claims that this industry will generate jobs.

The Mining Act of 1995 opened the floodgates for the surge of mining projects in ancestral lands. It threatens not only the land and resources, but the very survival of indigenous communities affected. To date, there exist at least 712 approved mining applications covering 967,530.86 hectares of the country's total land area. Of this, 251 applications covering 532,368.36 hectares (55% of the total land area approved for mining) are areas occupied by IP communities.

Mine-affected communities suffer displacement from their homes and livelihood, destruction of their water systems and resources areas. Worse, the culprits of the biggest mine disasters, such as Philex, Lepanto, Marcopper, Lafayette and Citinickel, remain unpunished and continue to operate. The sum of all the social and environmental destruction is not commensurate to the miniscule revenues the country gained from this industry.

The IPs together with the farmers, fisher folks, workers, women, church people, academe, youth and students, consistently call for the scrapping of the Philippine Mining Act of 1995. Information dissemination campaign and protest actions such as petition and signature campaign, caravans, picket rallies, putting up road barricades, placing placards along mountain trails, and directly confronting mining corporations through dialogues and lobby for a new pro-people mining law continue. Local Government Units (LGU) passed resolutions restricting mining in their localities. Indigenous peoples based on their traditional systems entered into *pagta* or peace pacts and others waged *pangayaw* or tribal war to defend their ancestral lands against the mining corporations in Northern Luzon and in Mindanao.

People's resistance to large-scale and destructive mining resulting from a liberalized mining scheme under the Mining Act of 1995 are met with repression. Violation of human rights such as extra-judi-

cial killings, different forms of threats, harassments, and the filing of trumped-up charges against leaders and community members are rampant in areas with mining interests.

In this context, we, the indigenous peoples, peasants, workers, IP and human rights advocates, environmentalists, students, youth, women, artists, media, church people, academe, professionals, businessmen, government leaders and patriotic Filipinos call for the repeal of the Philippine Mining Act of 1995. We also call for the enactment of a mining bill that embodies the Filipino people's desire for a mining industry that upholds national sovereignty and patrimony, social justice, environment protection and people's rights and welfare. We reject the liberalized, foreign controlled and export-oriented mining industry.

It is high time for a rational and judicious use of our mineral wealth for domestic economy and genuine national development. We recognize that the cause and answer lies, to a large extent, in legislation.

We petition the Philippine Congress to repeal the Republic Act 7942 or Philippine Mining Act of 1995 and enact a patriotic, pro-indigenous peoples, pro-environment and responsible mining bill.

SCRAP THE MINING ACT NETWORK
Campaign Secretariat:
Kalipunan ng mga Katutubong Mamamayan ng Pilipinas (KAMP)
Room 304 NCCP Building, 879 EDSA,
Barangay West Triangle, Quezon City
02-412-53-40 | kamp_phils@yahoo.com |
www.katutubongmamamayan.org

**Teken de petitie op
www.solidagro.be**

LIJST MET AFKORTINGEN

AFP	Armed Forces of the Philippines, het Filipijnse staatsleger.		uitvoer van kapitaal en winst, zijn vrij van onteigening en taksen op import en hebben recht op gebruik van water en hout.
Alcadedev	Alternative Learning Center for Agricultural and Livelihood Development In Diatagon, een gemeente in Mindanao, Filipijnen, is de secundaire landbouwschool van onze partner Alcadedev (Alternative Learning Center for Agricultural and Livelihood Development) gevestigd. Er gaat veel aandacht naar landbouw en het aanleren van nieuwe en biologische landbouwtechnieken die allen passen binnen de cultuur van de Lumad, de inheems bevolking van Mindanao. Het is een project waarbinnen jongeren van de gemeenschap de kans op onderwijs krijgen, maar er wordt ook gefocust op het doorgeven en integreren van hun kennis in hun eigen dorpen.	GGO's	Genetisch gemanipuleerde organismen.
CADT	Certificate for Ancestral Domain Title.	IAO	Internationale Handelsorganisatie.
CAP	Common Agricultural Policy. Het Europese landbouwsubsidiebeleid die financiële ondersteuning rechtstreeks koppelt aan de productie.	IPRA	Indigenous Peoples Rights Act van 1997 laat onder andere toe dat mensen en bedrijven, aan de hand van geldige eigendomsdocumenten, hun Prior Rights kunnen laten gelden.
CARP	Comprehensive Agrarian Reform Program. Een landhervormingsprogramma, door de Filipijnse overheid ingevoerd in 1988, met als doel land te herverdelen van de grootgrondbezitters naar de kleine boeren in de Filipijnen.	IPSP	Internal Peace and Security Plan. Vanuit de overheid opgezet plan ter bevordering van de interne vrede en veiligheid inde Filipijnen.
CARPER	Comprehensive Agrarian Reform Program Extension with Reform. De opvolger van CARP die werd ingevoerd, 20 jaar na de invoering van CARP.	MAS	Movimiento al Socialismo
CDPC	Center for Development Programs in the Cordillera. Partner van Solidagro sinds 1994.	MGB	Mines and Geosciences Bureau, onderdeel van het departement van Leefmilieu en Natuurlijke Hulpbronnen (DENR). Zij is de verantwoordelijke afdeling voor het toekennen van een EP, een MPSA of een FTAA.
CPA	Cordillera People's Alliance. Een koepel voor progressieve volksorganisaties, voornamelijk 'grassroots' organisaties die zich inzet voor de promotie en de verdediging van de rechten van inheemse volkeren in de Cordillera.	MOA	Memorandum of Agreement.
ECC	Environmental Compliance Certificate	MPSA	Mineral Production Sharing Agreement is een concessie waarmee het bedrijf, zonder de site te bezitten, toch mineralen kan exploiteren. Door middel van taksen betaalt ze een deel van de winst aan de overheid.
EP	Exploration Permit is nodig om te onderzoeken of er mineralen in de grond aanwezig zijn.	NCIP	National Commission on Indigenous Peoples. Een orgaan in het leven geroepen om toe te zien op het correct verlopen van het FPIC proces.
FPIC	Free Prior and Informed Consent. De goedkeuring die moet gegeven worden door de gemeenschap vooraleer een vergunning voor mijnbouw kan toegekend worden aan een mijnbouwbedrijf.	NPA	New People's Army. De gewapende vleugel van het National Democratic Front (NDF) en de Communist Party of the Philippines (CCP).
FTAA	Financial Technical Assistance Agreement maakt de weg vrij voor 100% buitenlands eigenaarschap en controle over de mijnbouwactiviteiten voor vernieuwbare exploratieperiodes van 25 jaar. De mijnbouwbedrijven krijgen een vrijstelling van belasting voor vijf tot acht jaar, 100% gratis	PD	Presidentieel Decreet.
		PNFSP	Philippine Network for Food Security Programs. Partner van Solidagro sinds 2005.
		STMAN	The SCRAP THE MINING ACT NETWORK, Defend Ancestral Lands & Uphold National Patrimony! Dit network van individuen, instituties, kerkgroepen, academici, advocaten voor de rechten van inheemse volken, cultuurwerkers en andere belangengroepen verengit zich rond de oproep : schrap de Mining act van 1995, stop liberalisering van de mijnindustrie in het voordeel van een verantwoorde mijnbouw die pro milieu is, pro inheemse volken en patriottisch. .
		TNI	Trans National Institute.

EINDNOTEN

- United Nations, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=30159#.Vcs8GPntlBc>, 11/03/2009.
- PNFSP, Estrella Catarata, 'Are you hungry?', 2015.
- Katribu, Pya Macliing Malayao, presentatie Katribu, 2015.
- 'Facts & Figures', januari-maart 2014.
- 'Facts & Figures', januari-maart 2014.
- 'Facts & Figures', januari-maart 2014.
- Broederlijk Delen, 'Mijnbouw, water en de toekomst van boeren in Peru.', 2015.
- Broederlijk Delen, 'Mijnbouw, water en de toekomst van boeren in Peru, 2015.
- <http://www.philstar.com/business/2014/08/17/1358328/benguet-corp-eyes-30-m-financing-balatoc-gold-tailings>, 2014.
- <http://business.inquirer.net/71121/benguet-corp-gets-20m-financing-line>, 2012.
- http://services.inquirer.net/mobile/10/06/29/html_output/xmlhtml/20100629-278262-xml.html?ModPage-speed=noscript, 2010.
- <http://baguimidlandcourier.com.ph/environment.asp?mode=%20archives/2015/may/5-10-2015/env4.txt>, 2015.
- <http://www.nordis.net/?p=22947>, 2015.
- <http://www.nordis.net/?p=22947>, 2015.
- Rhina, organizer Ucab, Itogon, 23/04/2015.
- Santi, CEO CPA, presentatie 'Cordi mines situation', 25/04/2015.
- <http://www.cpaphils.org/campaigns/On%20Drill%20Pul-lout.CPA1142013.pdf>, 2013.
- Santi, CEO CPA, presentatie 'Cordi mines situation', 2015.
- <http://www.cpaphils.wordpress.com/2015/02/21/save-mankayan-movement-on-the-sell-out-of-mankayan/>, 20/02/2015.
- <http://upsidedownworld.org/main/Bolivi%C3%A9-archives-31/4471-the-great-soy-expansion-brazilian-land-grabs-in-eastern-Bolivi%C3%A9>, 22/09/2013.
- Mo-blog, 06/04/15.
- http://www.eurovia.org/IMG/pdf/Land_in_Europe.pdf, april 2013.
- Transnational Institute, Amsterdam, '8 Proposals for the Binding Treaty on Transnational Corporations and Human Rights', 20/07/2015.
- <http://www.losapos.com/nl/dagbouwmijnen/> [https://nl.wikipedia.org/wiki/Hambach_\(bruinkoolmijn\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Hambach_(bruinkoolmijn)) <http://gofossilfree.org/nl/waarom-ik-op-25-april-in-eeen-mense-lijke-keten-sta>, 09/04/2015.
- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1181_nl.htm?locale=en, 12/10/2011.
- <http://www.mo.be/artikel/fairtrade-voor-belgische-boeren>, 29/06/2011.
- <https://www.delandgenoten.be>
- <http://viacampesina.org/downloads/pdf/en/mali-report-2012-en1.pdf>, La Via Campesina notebook N°3 – April 2012.
- <https://nacla.org/blog/2013/3/31/Bolivi%C3%A9-unfinis-hed-business-land-reform>, 31/03/2013. https://en.wikipedia.org/wiki/Land_reform_in_Bolivi%C3%A9, 18/04/2015.
- <https://nacla.org/blog/2013/3/31/Bolivi%C3%A9-unfinis-hed-business-land-reform>, 31/03/2013. https://en.wikipedia.org/wiki/Land_reform_in_Bolivi%C3%A9, 18/04/2015.

WEBSITES

Geraadpleegde websites:

www.un.org
www.philstar.com
www.business.inquirer.net
www.services.inquirer.net
www.baguimidlandcourier.com.ph
www.nordis.net
www.cpaphils.org
www.upsidedownworld.org
www.eurovia.org
www.losapos.be
www.gofossilfree.org
www.europa.eu www.mo.be
www.delandgenoten.be
www.viacampesina.org
www.nacla.org
www.wikipedia.org

Meer weten over?

Landroof in de Filipijnen?

Pascal.vandriessche@solidagro.be

Landroof in Afrika?

Wim.vereecken@solidagro.be

Landroof in Europa?

Jan.vanhuyse@solidagro.be

De petitie tegen de Mining Act van 1995?

Pascal.vandriessche@solidagro.be

Wat je kan doen als burger of consument?

Stefanie.devloo@solidagro.be

Voor giften?

Inge.pauwels@solidagro.be